Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 119 (16642) | 1984 оной майн 24, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ДЕЛЕГАЦИ ЕРЭБЭ

Корейн Ажалай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сен түрүүтэй Корейн Арад-Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уриалаар хани ёһоной айлшалалгаар майн 23-да Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнэй кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков болон бусад тусхай тушаалтад вокзал дээрэ делегаци угтаа.

Мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэһэн автомашинануудай кортеж вокзалһаа Кремль тээшэ шэглэбэ.

* * *

Кремльдэ, Кремлиин Ехэ ордоной урдахи талмай дээрэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко Ким Ир Сениие, делегациин гэшүүдые халуунаар амаршалан угтаһан байна.

Нүхэд Н. А. Тихонов, М. С. Горбачев, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков болон бусад тусхай тушаалтад Кремльдэ болоһон угтамжын ёһололдо хабаадалсаа. (ТАСС).

…АЛШАДАЙ …БХИ ҮҮСХЭЛ

[illegible]

К. У. ЧЕРНЕНКО Г.-Д. ГЕНШЕРТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан ФРГ-гэй федеральна канцлерай орлогшо, федеральна гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншертэй майн 22-то уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

Эб найрамдалые хангаха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар СССР-эй хэлбэришэгүй хараа шэглэлтэй байһые К. У. Черненко хөөрэлдөөнэй үедэ баталаа. Түрүүлэн добтолхо американ шэнэ ракетэнүүдэй Баруун Европодо, тэрэ тоодо ФРГ-гэй газар дээрэ тараан тодхогдожо эхилһэнһээнь хойшо сэрэгэй аюул илангаяа дээшэлһэн байна гэжэ тэрэ анхаралаа хандуулба. Хэрбээ США болон НАТО-гай ядерна дайнай аюулые саашадаа улам дэбэргээ гээшэ һаань, Советскэ Союз ба тэрэнэй союзнигууд адлирхуу харюугай хэмжээнүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ юм гэжэ тэмдэглэгдээ. Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохыень бидэ хаража һуухагүйбди. Гэбэшье сэрэгэй хёмороо зүришэлдөө дэбэргэхэ гээшэ манай шэлэдэг харгы зам бэшэ юм. Адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай гол ёһонтой зохилдуулан, ядерна буу зэбсэгүүдые таарамжатайгаар хизаарлахын, хороохын түлөө СССР тэмсэнэ.

Ядерна буу зэбсэгүүд тушаа хөөрэлдөөнүүдые һэргээхые Г.-Д. Геншер уряалхадаа, Баруун Европодо американ ракетэнүүдые тараан тодхохо тухай асуудалаар НАТО-гай мэдээжэ хараа бодолые дабтаба. Энэ хараа бодолой Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые таһалдуулһаниинь мэдээжэ.

Американ ракетэнүүдые тараан тодхолго хөөрэлдөөнүүдтэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулаа, эдэнэй бии байгаа сагта хөөрэлдөөнүүдые һэргээхэ тухай уряанууд зүрхэ сэдьхэлһээ гараһан юумэн гэжэ тоологдохогүй байна гэжэ совет тала мэдүүлбэ. Американ ракетэнүүдые хуряажа абалга Советскэ Союзда ямар нэгэн буулта болоно гэжэ тоолохо гээшэ, гэнэн хонгор ябадал мүн. Энэнь бултанай, тэрэ тоодо США-гай, мүн Баруун Европын аюулгүй байдалай ашата туһада харюусаха байна. Хэрбээ американ ракетэнүүдэй гаргагдаад байгаа гээшэ һаань, СССР харюугай хэмжээнүүдээ болюулха юм. Тиигэжэ ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ харгы нээгдэхэл.

Уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар Советскэ Союз холын хараатай бүлэг дурадхалнуудые оруулһан байна гэжэ К. У. Черненко хэлэбэ. Гэбэшье нимэ дурадхалнуудай оруулагдаһан ушарта Вашингтон анхараагүй хэбэр үзүүлнэ. США-гай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын түлөө оролдожо байхадань, бүхы юумэн оронуудай дурагүйдэлгэһөө урагшагүйдэнэ гэжэ олониитые этигүүлхые һэдэнэ.

Имагтал Советскэ Союз гүнзэгы удхатай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын түлөө тэмсэдэг, үгэеэ ойлголсохо талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой дурадхалнуудые оруулдаг байна. Совет дурадхалнууд США-гай правительствэдэ мэдээжэ юм. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргахагүй тухай хөөрэлдөөнүүдые эхилхыень, ядерна буу зэбсэг туршалгануудые бүгэдэ ниитэ бүрин хүсэдөөр хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдые Англиин хабаадалгатайгаар һэргээхые СССР Холбоото Штадууда дурадхана. Газар доро ядерна тэһэлэлгэнүүдые хизаарлаха тухай 1974 болон 1976 онуудай совет-американ договорнуудые хүсэндэнь оруулхые бидэ США-е уряалаа һэмди. Ядерна буу зэбсэгүүдые али али талаһаа тэрэ хэмдэнь үлөөхэ тухай асуудалые Советскэ Союз мүн лэ оролдосотойгоор табиһан байна.

Эдэ бүхы дурадхалнуудта американ талаһаа заабол хангалтагүй харюу үгтэнэ. Ондоогоор хэлэбэл, Вашингтондо үгэеэ ойлголсохо дурагүй байна. Хөөрэлдөөнэй ашатай туһатай байһан тухай тэндэ ёһын тэдыдэ бодомжолно бшуу.

Ядерна дайе зайсуулан сарахын ашата туһада ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүд хоорондохи харилсаануудтаа тодорхой үгэеэ ойлголсоһон ёһо гуримуудые хүтэлбэри болгохо ёһотой гэһэн Советскэ Союзай дурадхалда, мүн Европодохи, дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулха, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй ба тэрэнэй союзнигуудай бусад ехэ ехэ үүсхэлнүүдтэ К. У. Черненко Г.-Д. Геншерэй анхаралые хандуулба.

Багашаг зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэйгээр сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие хангаха шухала гэжэ Г.-Д. Геншер юрэнхыгөөр мэдүүлээ. Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудтай элдэб асуудалнуудаар хоёр талын харилсаагаа үргэлжэлүүлхэ, хүгжөөхэ талаар ФРГ-гэй правительствын ехэ хүсэлэнтэй байһан тухайдаа хэлэбэ.

Москвада абтаһан договор, тэрэнэй баталагдаһанһаа хойшо Совет-Баруун Германиин харилсаа холбооной эдэбхитэйгээр хүгжэлгэ амгалан тайбанаар ажаһууха, шахардуу шанга байдалые һулаpуулха талаар СССР-эй ба ФРГ-гэй арадуудай эрилтэ хүсэлэнгые элирхэйлэн харуулна гэжэ К. У. Черненко тэмдэглэбэ. Энээниие хүндэлхэ хэрэгтэй. Хоёр ороной хоорондохи тогтууритай һайн харилсаа тогтоохын тула хоёр тала һайн һайхан хүсэл эрмэлзэл гаргаха.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ УДЭР

ЭБТЭЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ ЕХЭ

Николай Александрович Бурундуковай хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд БАМ-ай 775-дахи, 776-дахи километртэ хүүргэнүүдые бариха даабаряа болзорһоонь урид дүүргэжэ, эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушааба. Хүүргэ баридаг 52-дохи отрядай захиргаан, партийна, профсоюзай организаци энэ амжалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, нэрэ солыень Хүндэлэлэй самбарта бэшэжэ, бригадын гэшүүдтэ дурасхаалта бэлэгүүдые барюулба. Тус бригадын гэшүүд байгша оной дүрбэн һарын туршада 560 мянган түхэригэй барилга хэхэ аад, үнэн дээрээ 707 мянган түхэриг ашаглаһан байха юм.

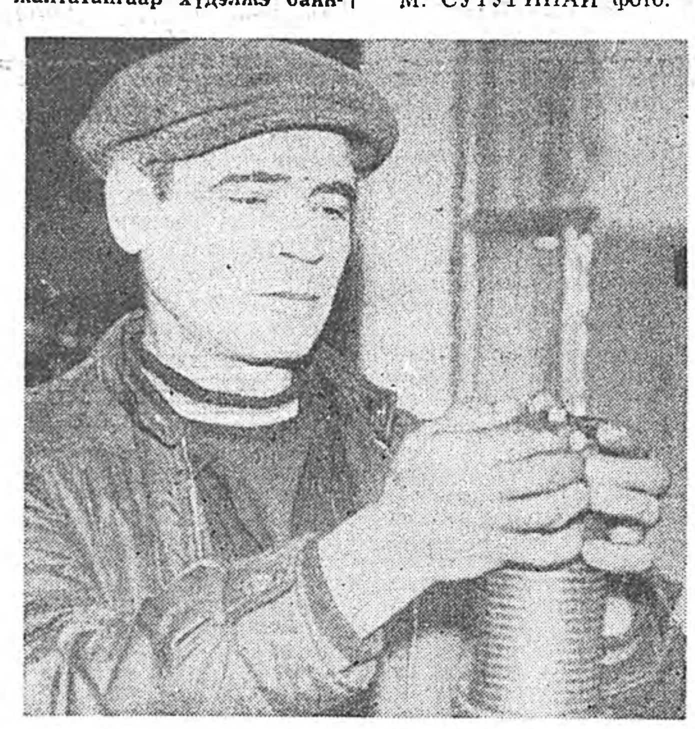
— Бидэ бүхы ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэнэбди. Отрядайнгаа захиргаантай хэлсээ баталаад, тэрэнэй дүүргэлтын түлөө бүхы бригадаараа тэмсэнэбди. Барилгын материал, оньһон техникэ саг болзортоо участогтамнай эльгээгдэнэ. Отрядаймнай хүтэлбэрилэгшэд бидэнэр тухайгаа ехэ һаналаа табижа, шадаха зэргээрээ туһалдаг. Бидэшье этигэл найдабаринь үнэн сэхэ ажалаар харюулхаар оролдонобди. Хоёр, гурбан халаанай туршада ажаллажа, даабаряа үлүүлнэбди,— гэжэ бригадир Н. А. Бурундуков хэлэнэ.

Тус бригадын коллектив БАМ-ай 818-дахи, 823-дахи километрнүүдтэ хүүргэ барихаар шэнэ даабари абаад, иишэ нүүжэ ерэбэ. Хүүргэ бариха хүдэлмэреэ эхилээ.

— Августын 12-то энэ хүүргэнүүдэй барилга дүүргэхэбди. Тиигэжэ барилгашадай һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха зорилготойбди,— гэжэ бригадын гэшүүд мэдүүлнэ.

К. ЭРХИТУЕВ.

Улаан-Удын вагонно депогой коллектив энэ жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Үйлэдбэрин түрүүшүүлэй зэргэдэ түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг слесарь П. В. Клемичевые нэрлэдэг. Петр Васильевич — коммунис ажалай ударник. Депогой ажалай ветеран Хүндэлэлэй грамотануудта, үнэтэ бэлэгүүдтэ олон дахин хүртэһэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. В. Клемичев ажал дээрээ.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР — 2 МЯНГАН ТОННО

«Гусиноозерская» гэжэ шахтын коллектив табан һарынгаа түсэбтэ даабаряа болзорһоонь уридшалан, майн 18-да дүүргээ һэн.

Партиин ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые нэгэ процентээр дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулхын түлөө горнягууд социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, жэлэй эхинһээ абаһан эршээ алдангүй, үдэр бүри арьбадхажа байнхай. Энэ хугасаа соо түсэбһөө гадуур хоёр мянган тонно нүүрһэ малтан абаа. Түсэбһөө гадуур абтаһан нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэн, юрэнхыдэ орходоо, хямда болонхой. Тиигэжэ горнягуудай коллектив 70 мянган түхэриг мүнгэ алмаба гээшэ. Гадна байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр партиин обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта тус коллектив хүртэһэн юм.

Шахтын коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Матвей Алексеевич Сахаровскиин хүтэлбэрилдэг 2-дохи участогай коллектив түрүүлжэ ябана. Тус участогта Григорий Ильич Каленых гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэреэрээ шалгарна. Энэ бригада табан һарынгаа даабариие үшөө апрелиин 27-до дүүргэһэн юм.

Манай корр.

БАРИЛГАШАД АМЖАЛТАТАЙ

«Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын коллектив байгша оной эхинһээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ дүрбэн һарынгаа түсэбтэ даабариие сүм дүүргэжэ шадаа.

Тиигэжэ генподрядай талаар түсэб 100,7 процент, ооһэдынгоо хүсөөр хэхэ ажалай түсэб 100,1 процент бэелүүлээ. Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 100 процент дүүргээ.

Байгша оной хоёрдохи кварталай туршада поездын коллектив 115 квартиратай байрын гэр, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй 2293 дүрбэлжэн метртэй хамтын байра барижа, ашаглалгада тушааха зорилготой юм.

Эндэ Ю. А. Баймаевай хүтэлбэрилдэг шулуушадай, А. Деревцовой даадаг штукатур-шэрдэгшэдэй, арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутат А. Е. Татанай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригаданууд поезд дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда дабшанад.

Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан Б. Н. Коваленкын хүтэлбэрилдэг бригада мүн лэ амжалта түгэсөөр ажаллажа байнхай. Энэ бригада арбан хүнһөө бүридэдэг юм. Булта хэдэн мэргэжэлтэй болонхой. Тиимэһээ хэрэгтэй сагтань бэе бэеэ һэлгэжэ хүдэлхэ аргатай. Мүнөө үедэ тэдэнэр Октябрьска районой 44-дэхи кварталда 280 хүүгэдэй байха сад-ясли барина. Эндэ барилгашад А. П. Уварова, О. Ф. Батудаев болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, халаанайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэнэ.

Д. АМОГОЛОНОВ.

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ ҮРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА

МАРТЫН 20 — ИЮНИИН 20

габшагай гурбан һара

УҺАЛХАДАЛ, УРГАСА АБТАХА

Апрель һарын эхеэр, һалхитай, хүйтэншэг үглөөгүүр Мухар-Аянай сабшалангые уһалдаг бүлүүр станцида хүрэжэ ерэхэдэмнай, годирон һунаһан хэдэн залгалаа түмэр хоолойнуудаар гараһан уһан холоһоо сайран харагдана. Эндэ Гааргын совхозой үнинэй дүршэлтэй луговод Минхат Абдулович Галимулинай хүтэлбэрилдэг звено ажалладаг юм. Бүхыдөө гурбан хүнһөө бүридэһэн звеногой гэшүүд даалгагдаһан оньһон техникээ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэнэ.

— Бидэ энэ 200 гектар сабшалангаа мартын тэнгһээ уһалжа захалаа һэмди. Тэрэ сагһаа хойшо бүлүүр станцимнай нэгэшье зогсоогдонгүйгөөр хүдэлгэгдэжэ байнхай. Мүнөө даалгагдаһан талмайгаа нэгэ дахин уһалжа дүүргэхэмнай. Һаянай ехэ дулааржа, сабшалан дээрэ гарһан уһамнай хүрьһэндөө шэнгэжэ захалаа. Иигээд шанартайханаар уһалбал, ургаса абтахал байха даа, — гэжэ звеное даагша хөөрэнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ тус коллектив 150 гектар сабшалан дээрэһээ оройдоол 2 мянга гаран центнер үбһэ хуряажа абаа һэн. Ушарынь гэхэдэ, август һара соо ехэ үер боложо, тэрэнэй даадаг эхэнхи талмайнь уһанда абтажа, нилээд хохидолдо ороһон байна. Тиимэһээл нүхэр Галимулин байгша ондо гектарай 28 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абажа, нёдондонойнгоо дутагдалые усадхаха зорилготойгоор ажаллажа байна.

— Үнэхөөрөөшье элбэг ехэ үбһэ ногоо хуряажа абаха гээл һаа, сабшалангаа үдэр, һүнигүй уһалхал хэрэгтэй, — гээд тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. Ногооной эгээл ургахаар май — июнь һаpануудта дуһалшье бороо оронгүй, сабшалангай ургасые шарлашатарнь хатаажархидаг юм. Тиимэһээл шииг нойтыень ехээр нөөсэлхые оролдонобди.

Луговодой мүнөө уһалжа байһан нуга сабшалангыень хаймадан хараа һаатнай, нуур далай болотор уһалагданхай. сайража харагдаха. Юрэдөөл, Минхат Абдулович участогаа бүхыдэнь уһалхые оролдодог заншалтай юм. Иигэжэл даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаһанайнь ашаар сабшалангайнь ургаса жэгдэ һайн байдаг.

Мүнөө тэрэнэй хэхэ хүдэлмэринь нилээд ехэ. Энэ жэлдэ сабшалангаа гурба дахин уһалха зорилготой. Мүн минеральна үтэгжүүлгэ оруулха юм. Дүршэлтэй луговод участогаа жэл бүри 40—50 гектараар үргэдхэдэг заншалтай.

Минхат Абдулович түрэл болоһон Гаарга нютагтаа 1953 онһоо хойшо механизатораар ажаллажа, газар таряалан, нута сабшалан эрхилхэ талаар нилээд дүршэлтэй болонхой. Һүүлэй арбан хоёр жэлэй туршада луговодоор хүдэлнэ. Тэрэ энэ хугасаа соо олоһон дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан, тэдэниие ажабайдалайнь зүргэдэ гаргадаг заншалтай юм. Мүнөөшье түрүү луговод залуу Габталвер Хуснутдиновтай хүдэлжэ байнхай. Эдэнэртэй хамта хонишон Бата Базаров ажаллалсана.

— Арба гаран жэлэй туршада түрэл дайдаяа амидаралта уһаар ундалуулжа ябаһан хадаа, газараа һайн мэдэхэ болоһон зомди гээ һаа, алдуу болохогүй. Ямар сабшалан хэды шэнээн ургаса үгэхэб, энэ газарта юундэ үдхэн ногоон урганагүйб, ямар участогтаа үтэгжүүлгэ ехээр оруулхаб гэхэ мэтэ асуудалдаа ямаршье мэргэжэлтэнһээ дутуугүйгөөр мэдэхэбди, — гэжэ тэрэ энеэбхилэн хэлэнэ.

Зүб лэ даа. Бүхы наһаараа газар ажалтай нягта холбоотой ябаһан хүн, зарим ушарта эрдэмтэдһээшье үлүү мэдэсэтэй байдаг гээшэ.

— Минхат Абдулович Галимулин ажахымнай урдаа хараха хүнүүдэй нэгэн юм. Тэрээндэ ямаршье хүдэлмэри даалгажа үгэбэл, саг болзортонь бүтээгээд лэ байха,— гэжэ совхозой директор Г. Б. Шотхоев бидэнэртэ хөөрэнэ. — Ажахыдамнай газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай гурбан һарын туршада хэгдэхэ ажалай түсэб зохёогдожо, звенонуудта, луговодуудта үгтэнхэй. звено бүхэн энэ хугасаа соо сабшалангаа уһалхаһаа гадна, нагшэбхэ зөөхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха даабаритай юм. Мүнөө звенонуудай хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Һүүлэй арбан хоногой дүнгөөр нүхэр Галимулинай звеногойхид түрүүлжэ гараа.

Бидэнэрһээ холо бэшэхэнэ, голой эрьедэ тодхогдоһон бүлүүр станциин мотоорой хүндөөр хүнхинэхэнь сууряатан дуулдана. Звеное даагша тэрэнэйнгээ датчик, приборнуудыень шалган харана. Тиихэдэ Габталвер Асадулович ута түмэр хоолойгоор гараһан уһыень сабшалан дээгүүрээ тараан урадхуулна.

Оролдосотой луговодууд түмэр соргонуудай уһанда булагдатарнь байлгаад, тэдэнээ саашань хуурай газарта зөөжэ холбоно. Иигэжэл эдэнэр түхэреэн сүүдхын туршада ажаллажа, ерээдүйн баян ургасын үндэһэ һуури табижа ябана ха юм.

Д. ДОНДОКОВ.

Хурамхаанай район.

ТЕАТРТА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

ЛЕНИНЭЙ орденто оперо болон баледэй академическэ театрта КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковтой уулзалга болобо. Тус уулзалгада театрай артистнар, хүгжэмшэд, композиторнууд болон бүхы хүдэлмэрилэгшэд суглараа.

Оперо болон баледэй академическэ театрай директор Д. Ш. Яхунаев уулзалгые нээбэ.

Удаань РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев, Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Г. Абияккий, Л. Протасова, Г. Муруева, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагшад В. Галсанов, ахамад хормейстер Б. Ким, театрай директорэй орлогшо Н. Санжиев, театрай партийна организациин секретарь Д. Зубенко болон бусад үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков уулзалга дээрэ үгэ хэлэжэ, театрай коллективэй зохёохы ажал ябуулгада үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Мүн республикын ажалшадай хүдэлмэри тухай, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй тогтоолнуудые, мүн партиин ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соо табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ехэ оролдолго гаргажа байһан тухайдань дэлгэрэнгыгээр тэрэ хөөрэжэ үгэбэ. Хүн зоной дунда үзэл сурталай хүдэлмэриие хурсадхаха хэрэгтэ театрай хүдэлмэрилэгшэдэй ба композиторнуудай ехэ үүргэ болон харюусалга тухай онсолон хэлэһэн байна.

Гадна үгэ хэлэһэн нүхэдэй асуудалнуудта А. М. Беляков тодорхой харюунуудые үгөө.

КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов, КПСС-эй обкомой соёлой таһагые даагша Д. Т. Цыремпилов, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Башкеев болон бусад тус уулзалгада хабаадаһан байна.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ЛЕКЦИОННО ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРНА

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ лекционно пропаганда шухала һуури эзэлдэг. Мүнөө үедэ тэрэ научна үзэл бодол дэлгэрүүлгын шухала арга нүхэсэл боложо, совет хүнэй эдэбхи үүсхэл бадараажа, тэдэниие политическэ хурса һургаал бодолтой, ёһо гурим алдадаггүй шэнжэ шанартай болгоно.

Энэ талаар Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой парткомой хүтэлбэри доро «Знание» бүлгэмэй эндэхи эхин организациин ябуулдаг хүдэлмэри һайшаалтай. Тус заводой хэдэн мянган хүдэлмэришэдтэй коллективтэ уншагдадаг лекцинүүдэй удха шанарынь һайжаржа, тооньшье олошороо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эндэ, «Знание» бүлгэмдэ 200 гаран лекторнууд тоологдоно, тэдэнэр жэлдээ 3000 шахуу лекци уншадаг байха юм.

1983 ондо заводто уншагдаһан бүхы лекцинүүдэй 70 процентнь ниитын-политическэ темээр болоһон байна. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ КПСС-эй түүхээр—344, СССР-эй гадаадын политикаар —200 шахуу, СССР-эй Эдеэ хоолой программаар — 100-һаа дээшэ лекци уншагдаа, мүн бэшэшье олон янзын асуудалнуудта харюу үгтөө.

КПСС-эй ЦК-гай «Лекционно пропагандын байдал ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол соо, пропагандын олон янзын аргануудые хэрэглэн, ниитэ зоной дунда эрдэмэй элдэб һалбаринуудаар шагнагшадта саг үргэлжэ эрдэм мэдэсэ үгэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлэгдэнхэй. Заводто энэ талсар ехэ юумэн хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, лекцинүүдэй циклнүүд олошороо.

Политическэ болон научна эрдэм нэбтэрүүлгэдэ, ажалшадые марксистско-ленинскэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлгэдэ арадай университедүүдэй хүдэлмэри ехэ удха шанартай. Заводто арадай 5 университет хүдэлнэ, тэрэ тоодо, соёлой, бэеын элүүрые хамгаалгын, ниитын-политическэ, хуули ёһо мэдэдгээр хүмүүжүүлгын, научно-техническэ хүгжэлтын университедүүд болоно.

Эдэ олониитын һуралсалай университедүүд таһалгаряагүй гуримаар эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлжэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын талаар партийна организациин ехэ туһалагшань болонхой.

Арадай университедүүд шагнагшадай ходол ургажа байһан һонирхолые яһалал хангана, марксистско-ленинскэ теорёор, коммунис байгуулалтын асуудалаар, партиин табиһан зорилгонуудаар, КПСС-эй болон Совет гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политикаар тодо удхатай эрдэм мэдэсэ үгэнэ.

ЛВРЗ-гэй Соёлой ба техникын байшанда научно-техническэ дэбжэлтын арадай университет ажалаа һайнаар ябуулна. Энэ университедтэ (ректорынь заводой ахамад инженерэй орлогшо И. Д. Гордеев) хэшээлнүүдынь һонирхолтойгоор, хараалагдаһан саг соогоо үнгэрдэг юм.

Заводой партком, «Знание» бүлгэмэй эхин организаци хүдэлмэришэдэй дунда К. Марксын, Ф. Энгельсэй, В. И. Ленинэй зохёолнуудые, КПСС-эй түүхэтэ харгы замые ойлгуулха зуураа совет экономикын хүгжэлтын шухала асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор, гүнзэгыгөөр шудалалгада ехэ анхарал хандуулна.

Ажалшадай дунда элдэб янзын онол аргануудые хэрэглэнэ, лекционно хүдэлмэриие улам һайжаруулна. Жэшээнь, һонирхолтой тематическа үдэшэнүүд, лекторинууд, кинолекторинууд, партиин ба ажалай ветерануудтай уулзалганууд — эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд ходо үнгэргэгдэжэ, заводой хүдэлмэришэдтэ һайшаагдана.

ЛВРЗ-гэй партком, хүтэлбэрилэгшэд, «Знание» бүлгэмэй эмхи түрүү ажалша коллективүүдые бии болгохын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Олон лекцинүүд ажалай журам һайжаруулгада, хүнүүдэй хоорондохи харилсаанда, арюун сэбэрээр, ёһо гуримтайгаар ажаһуулга тухай асуудалнуудта зорюулагдадаг байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ заводой олон цехүүдтэ совет хүнүүдэй Моральна кодекс тухай, мүн гэр бүлын асуудалаар 300-һаа үлүү лекци уншагдаһан байна.

Хүнэй өөрынгөө бодолдо абари занда хуушан сагай үлэгдэлнүүдые усадхаха, обществодо харша элдэб янзын ушарнуудтай тэмсэхэ асуудалнуудаар лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг гээшэ. Энээнтэй дашарамдуулан заводто хуули ёһо мэдэжэ абаха, сахиха талаар элдэб янзын темэнүүдээр лекцинүүд яһала олоор уншагдадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ цехүүдтэ, таһагуудта, хамтын байрануудта, хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта бүхы дээрээ 200 шахуу лекци уншагдаа. Иимэ темэнүүдээр һайнаар лекци уншадаг хүнүүд олон, тэдэнэй тоодо, М. Е. Тугутов, Л. К. Дрозд, А. Д. Думнова болон бусад ороно.

Хуули ёһо тайлбарилан ойлгуулха талаар тусхай секци хүдэлдэг. Тэрэниие юридическэ таһагай хүтэлбэрилэгшэ Л. К. Дрозд ударидан ябуулдаг. Энэ секцидэнь 5 хүн ородог юм. Тэдэнэр жэлдээ 40—50 лекци уншана. Ажалай журам дээшэлүүлһэнэй ашаар хүдэлмэришэд олоор предприятиһаа гаража ошохоёо болёо. 1982 ондо хүдэлмэриин сагай гээлтэ 15,1 процент байһан һаа, 1983 ондо 13,7 процент болоо. Хүдэлмэришэдэй гэмээр 1982 ондо хүдэлмэриин сагай гээлтэ 3 процентһээ 1983 ондо 1,8 процент хүрэтэр хороо.

Заводой партийна организацида лекторнүүдые хүмүүжүүлгэдэ, тэдэниие һургалгада яһала ехэ анхарал хандуулагдана. Тэдэнэй олонхинь дээдэ һургуулитай, коммунистнар юм. Һарадаа нэгэ дахин лекторнүүдэй семинар үнгэргэгдэдэг. Бүхы лекторнууд тексттэй, үгышье һаа хэлэхэ юумэеэ тезиснэ ёһоор бэшэдэг. Тэдэнэр саг үргэлжэ предприятиин ажалай һүүлшын амжалта тухай шэнэ материалнуудаар хангагдадаг, оронойнгоо болон республикын экономическа, социальна хүгжэлтын тоо, баримтануудые ходо экономическа таһагһаа абажа байдаг. «Знание» бүлгэмэй хүдэлмэриин түсэбүүд һарын, кварталай, жэлэй болзороор табигдадаг. Графигай ёһоор, хэзээ, хаана лекцинүүд уншагдахаб гэжэ бүхы цехүүдтэ, таһагуудта элеэр бэшээтэй байдаг, 18 хүн лекцинүүдые шалгажа, рецензинүүдые бэшэхээр томилогдонхой. Лекторнүүдэй хэзээ, хаана лекци уншаһые тэмдэглэхэ журналнууд цехүүдтэ, таһагуудта бии, тэрээнһээ гадна лектор бүхэндэ өөрынь дневник үгтэдэг юм.

Завод соогоо хүндэтэй болоһон лекторнүүд олон. Жэшээнь, Т. И. Хазова—ОТК-гай инженер, М. А. Кузьмин — кадрнуудай таһагые даагша, А. Л. Ицкович — цехэй начальнигай орлогшо, А. Г. Лубсанов — парткомой секретариин орлогшо гэхэ мэтэ хүнүүд болоно. Эдэ лекторнүүдэй хэлэһэн үгэнүүд тодо хурса байхаһаа гадна, гүнзэгы теоретическэ удхатай хододоо байдаг. Заводой «Знание» бүлгэмые арбан жэлэй туршада заводой ахамад инженерэй орлогшо, техническэ эрдэмэй кандидат В. Н. Орлов хүтэлбэрилдэг. Тэрэ политическэ эрдэм мэдэсэ тараалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Өөрөө һара бүхэндэ 2—3 дахин ажалша коллективүүдтэ ерэжэ лекци, хөөрэлдөө үнгэргэдэг. В. Н. Орлов заводойнгоо саашанхи хүгжэлтэ тухай, байгаалиие аршалан хамгаалга, арюун сэбэр абари зантай байлга тухай темэнүүдээр лекци уншадаг байха юм. Лекцинүүдынь тобшо тоо, баримтануудтай, тиимэпээ һонирхолтойгоор үнгэрдэг байна.

Лекционно пропагандын ашаүрэнь партийна хүтэлбэрилээ сэлэнхидээл дулдыдадаг ха юм. Заводой партком (секретарь А. Н. Колдунов) саг үргэлжэ «Знание» бүлгэмэй ажалаар һонирходог, тэрээндэ хэрэгтэй туһаламжа үзүүлжэ байдаг заншалтай. Энэ коллективтэ гансал өөһэдынь эхин организациин лекторнүүд лекци уншадаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэггүй, харин Улаан-Үдэ городой дээдэ һургуулинуудай, СССР-эй Наукануудай академиин СО-гой Буряадай филиалай эрдэмтэд, партийна, совет зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, ходо ерэжэ, хүдэлмэришэдтэй уулзадаг, һонирхолтой темэнүүдээр хөөрэлдэжэ байдаг гээшэ. Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводто лекционно пропагандые улам бүри һайжаруулһанай ашаар энэ предприятиин үйлэдбэридэ яһала амжалта туйлагдана, ажалай журам һайжарна.

Нёдондо заводой коллектив үйлэдбэриингөө даабариие дүүргээ. 1984 оной нэгэдэхи кварталда продукци худалдалгын түсэб 101,1 процент дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур 126 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө заводой коллектив 104,5 процентдэ хүргөө. Локомотив хабсаралгын, аппаратна болон зэд хайлуулгын цехүүд үйлэдбэриингөө түсэбые амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Заводой партком, эндэхи «Знание» бүлгэмэй организаци КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, саашадаашье лекционно пропагандые улам бүри һайжаруулха, коллективэйнгээ ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулха гэжэ шиидэнхэй.

Д-Н. ШОЙНЕНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭ[...]

КПСС-эй Хяагтын райкомой ээлжэ этэ бюро һаяхан болобо. Тэрээн дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Орловско областиин Глазуновска райкомой хүдэлмэри тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоолые «Пограничный» совхозой парткомой ба дирекциин хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тушаа» асуудал табигдажа, зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй хүдөөгэй ажалшадай урда табиһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, талаар тусхай хэмжээнүүд тус ажахыда абтаһан байна гээд тэмдэглэгдээ. Жэшээлхэдэ, совхозой хүдэлмэришэд гүрэндэ һү, хартаабха, огородой эдеэ, ноохо худалдаха гурбан жэлэйнгээ түсэбые гүйсэд дүүргэнхэй. Зүгөөр адууһа мал шахан таргалуулха хэрэгтэнь дутуу дунданууд бии. Тиимэһээ тэдэнэрэй һүүлэй үедэ энэ дутагдалаа шиидхэхэ талаар зарим тэды хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээшье һаань, тэдэнь үшөө усадхагда[...]

Зүбшэн хэлсэ[...] далаар зохихо т[...] тажа, совхозой п[...] рекци дутуу [...] усадхаха талаар [...] хэмжээнүүдые [...] хаар уялгалагд[...]

Энэ бюро дэ[...] риин хэдэн түү[...] тида абтаһан б[...]

В. БА[...]
КПСС-эй [...]
пропаганда, [...]
таһаг[...]

ДҮРШЭЛ, ШАДАБАРИНЬ УРГАА

Малшан бүхэнэй ходо хүлеэжэ байдаг намжаа дулаахан нажарай бэлшээриин хаһа одоошье хүрэжэ ерэбэ. Эгээл энэ үедэ хонишод абаһан түлнүүдээ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын, эхэ хонидоо, хурьгадаа ногоо элбэгтэй бэлшээридэ һайнаар манажа, таргалуулхын түлөө оролдожо эхилэнхэй.

Россин гүрэндэ Буряад оронной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой ахалагша хонишон Мунко Шойдопович Цырендоржиевай даадаг бригада энэ һайндэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө оролдожо ябана. Эдэнэр байгша ондо яһала һайн үрэ дүнтэйгөөр хүдэлжэ байнхай. Ахалагша хонишон энэ ажалда хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ ябаһаншье һаа, хурьга абаха түсэбөө, социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлээ. Тусхайлбал, тус коллектив зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна. Иигэжэ тэдэнэр апрель һарада түл абаха харюусалгатай хаһаяа амжалтатай түгэсхөө.

Энэ түрүү хонишомнай мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгые гарза хоролтогүйгөөр үнгэргөөд, зунай бэлшээриин үеые эмхитэй һайнаар эхилбэ.

Зунай һарануудта хонишодой ажалай жэл түгэсэдэг. Эгээл мүнөө үедэ Мунко Шойдопович хонидойнгоо ноохо хайшалха харюусалгатай хүдэлмэридөө бэлдэжэ байнхай. Тэрэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм ноохо хайшалжа тушааха даабарияа холо үлүүлхээр зоригжонхой.

Иигээд июнь һарын тэнгээр тус отарынхид хурьгадаа эхэһээнь һалгааха хүдэлмэреэ ябуулжа эхилхээр хараална. Тэрэ саг болотор нүхэр Цырендоржиев хонидоо тунга ногоондо адуулжа, хурьга бүхэнэйнгөө шэгнүүрые эхэһээнь таһалхадаа 22 килограммда хүргэхэ хүсэлэнтэй. Ахалагша хонишон һанаһандаа хүрэжэ шадаха. Юуб гэхэдэ, энэ жэлэй малай үбэлжэлгын хэды хүндэ хүшэр байгаашье һаань, урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай бэелүүлжэ байна бшуу. Тэрээнтэй мүнөө һамганиинь Надежда Цырендоржиевна, комсомол хүбүүн Батор Никитеев гэгшэд хүдэлжэ ябана.

Һаядаа тус бригадынхид зуһаландаа нүүжэ ошохонь. Тиигээд энэ һайхан зулгы хаһые зүбөөр хэрэглэн, даалгагдаһан отарынгаа хонидые бэлшээн таргалуулхын, хүшэ шадалыень нэмээхын түлөө оролдожо эхилхэнь. Энэнь тэдэнэрэй түрэл Буряад оронойнгоо түүхэтэ ойдо зорюулһан ажалайнь бэлэг болохо ха юм.

М. БАЛДАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон М. Ш. Цырендоржиев ажап дээрээ.

Д. НИМАЕВАЙ фото.

ГУРБАН МЯНГАТАН ОЛОШОРНО

«Прибайкалец» колхозой Иркиликскэ фермын һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо эршэтэйгээр хүдэлжэ байна. Тэдэнэр нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб амжалтатай дүүргээд, 140 центнер һү түсэбһөө гадуур һаагаа һэн. Тэрэ эршээ һаалишад бишыхашье һуладхангүй, ехэ һүнэй түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр.

Ажахын һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй манлайда В. Н. Сирина, Л. М. Ланец, В. С. Шевелева гэгшэд ябана.

Тиихэдэ «Зырянский» совхозой һаалишад Л. В. Корнакова Т. Элоян хоёр түрэл ажахынгаа болон районойнгоо бүхы һаалишадта ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэ хоёрнай байгша ондо үнеэн бүриһөө 3300 килограмм һү һааха социалис уялга абанхай юм. Үгэдөө хүрэхын тула тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ байна. Эдэ нүхэдэйнгөө һайхан жэшээе дэмжэһэн «Зырянский» совхозой һаалишад һаалияа гурбан мянганда хүргэхын тула шармайн оролдожо байна.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

АШАГ ҮРЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Жэлһээ жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта болон хүдөө ажахын гүрэнэй бэшэшье предприятинуудта минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үгтэдэг болонхой гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, тус асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, тэмдэглэбэ. 1983 ондо бүхы ажахынуудта 38,2 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абтаа. Энэнь 1980 онойхитой сасуулбал, 25 процентээр ехэ болоно.

Тракторно-таряан ажалай, луговодуудай бригада болон звенонууд илангаяа уһалагдадаг газар дээрэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар орооһо таряанай, хартаабхын, овощой ба тэжээлэй ургамалнуудай үндэр ургаса абана. 1983 ондо минеральна ба органическа үтэгжүүлгэнүүдые таарулдуулан хэрэглэһэнэй ашаар үргэлжэ дээрэнь һайжаруулагдаһан полиин гектар бүхэнһөө 29,2 центнер шэниисэ, 195 центнер хара таряа, 164 центнер силос болгон дарагдаха кукурузын ургаса хуряагдаа.

Гэхэтэй хамта республикын ажахынуудта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэлгын ашаг үрэ үшөөл бага байһаар. Үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэдээ, научна талаар үндэһэлэгдэһэн технологи баримталагданагүй, хэм хэмжээниинь, гаргаха болзорынь, хүрьһэндэхи үрэжэлтэ бодосуудынь зүбөөр таарулха гурим наринаар сахигдадаггүй байха юм. Химиин хэрэгсэлнүүд таряан ажал дээрэ өхэнхидээ комплексноор нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Гадна һүнэй, гахайн томодхогдоһон фермэнүүдэй, шубуунай фабрикануудай дэргэдэ органическа үтэгжүүлгэ ехээр бэлэдхэхэ хэрэг муугаар эрхилэгдэнэ. 1981—1983 онуудта гектар бүхэндэ оройдоол 1,6—1,7 тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаһан гэхэ гү, али энэнь хэрэглэгдэжэ болохо арга боломжонуудһаань 3 дахин бага байна. Баргажанай, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хориин, Яруунын районуудай ажахынуудта нютагай үтэгжүүлгэ тон багаар ашаглагдана.

Байгал шадархи нютагуудта торфын нөөсэнүүдэй элбэгшье һаань, тэрэниие бэлэдхэхэ, хэрэглэхэ ябадал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, «Востоксибгипроводхоз» институдай отделени, «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй гэмээр Ехэ Калтус гэжэ газарта промышленна аргаар торф абаха хэрэг хойшо татагдана. «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй эрхилдэг агрохимическэ хүдэлмэринүүдэй хэмжээн урганагүй. Тус нэгэдэлэй материальна үндэһэ һуури бэхижүүлхэ талаар таараха хэмжээнүүд түргөөр абтаагүй байха юм. 1980 — 1983 онуудта республикын районуудта оройдоол үйлэдбэриин 5 бааза байгуулагдаа, 10 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра баригдаа. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадаглаха байранууд дуталдана. Республикын районуудта хими хэрэглэлгын пунктнуудые бии болгохо асуудал удаанаар шиидхэгдэнэ. Энэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэ зөөри жэлһээ жэлдэ хүсэд ашаглагданагүй.

«Госкомсельхозтехника» минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха байрануудые оньһожоруулха талаар ябуулагдаха хэмжээнүүдые удааруулна.

Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерство, райгүйсэдкомууд, РАПО-нууд газар таряалангай ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ анхарал багаар хандуулна. Эндэһээ үндэһэлэн республикын хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлгэдэ, тэрэнэй материальна үндэһэ һуури байгуулгада дутуу дунданууд ушарһаар. Мүнөө болотор малай фермэнүүдтэ, шубуунай фабрикануудта наг шэбхэ хадаглаха тусхай барилга түхеэрхэ асуудал шиидхэгдээгүй. Колхоз, совхозуудай, шубуунай фабрикануудай үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдтэ наг шэбхэ абаха, хадагалха ба ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар гаргашанууд хараалагдадаггүй байха юм.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет республикын ажахынуудта минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ талаар ушарһан дутуу дундануудые усадхахыень Хүдөө ажахын министерствые, «Бурятплодоовощхоз», «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлнүүдые, райгүйсэдкомуудые уялгалба. Минеральна болон органическа үтэгжүүлгэнүүдые, агротехникын ёһоор, хараалагдаһан болзор соонь, таряан ажалай зональна системээр хараалагдаһан заабариин ёһоор газар таряаланда оруулха, тиихэдээ республикын колхоз, совхозуудта хамта дээрээ 2,16 миллион тонно үтэгжүүлгэ 1984 ондо гаргаха, торф абалгые үргэдхэхэ гэжэ заагдаа. Гадна газар таряалангые агрохимическэ талаар һайжаруулха комплексно хүдэлмэриин хэмжээн тодорхойлогдоо, агрохимическэ албанай материальна үндэһэ һуурииe саашадань хүгжөөхэ, хими хэрэглэхэ пунктнуудые бии болгохо асуудалнууд харгдаа. 1984—1985 онуудта малай бүхы фермэнүүдтэ, шубуунай фабрикануудта наг шэбхэ суглуулжа хадагалха, барилгануудые болон үтэгжүүлгэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар хэмжээнүүдые дары абахаар Хүдөө ажахын министерство, «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэл, «Птицепром» трест, Буряадай эрдэм шэнжэлгын хүдөө ажахын институт, тэрэнэй ОПХ уялгалагдаа.

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ —УЛААН ТУГ

Буряадай участогай барилгашад Дабааһаа Кодарай хадануудхүрэтэр 600 гаран километр зайда барилга хэжэ байна. «БАМ-ай алтан» рельс табихын түлөө, «Рельс табидаг поезддо ногоон харгы», «Хүдэлмэришэнэй эстафетэ» гэһэн уриануудоро барилгашад хаба шадалаа туршан мүрысэжэ, үдэрһөө үдэртэ асари ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри бэелүүлнэ.

Буряадай участогайхид байгша оной түрүүшын квартал соо илангаяа шангаар хүдэлжэ, зарим тэды амжалта туйлана. Жэшээлхэдэ, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабари Агуу Октябриин 67 жэлэй ойн баярай үдэр дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа юм. КПСС-эй Хойто-Байгалай горком энэ үүсхэлыень һайшаан дэмжэжэ бэлэй.

Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсожһаяшаг нэгэдэхи кварталай дүнгүүдые гаргаба. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив генподрядаар барилга хэхэ даабаряа 106,8 процент, өөрынгөө хүсөөр барилга хэхэ түсэбөө 103,5 процент дүүргэжэ, салин хүлһэнэй фондын 188 мянган түхэриг алмаһан байба. Ажалай бүтээсэ 100,4 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Түсэбөөр хараалагдаһан олонхи объектнүүд ашаглалгада тушаагдаба. Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсожой президиум энэ бүхы туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг тус трестын коллективтэ барюулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллектив «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ» гэһэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Буряадай участогай хүдэлмэришэд энэ һайн һайхан үүсхэлыень олоороо дэмжэнхэй. Түрүү коллектив үдэр, недели, һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, олоной дундаһаа шалгаржа ябаһаар. Байгша оной түрүүшын кварталай туршада барилга хэхэ даабаряа 116,4 процент дүүргэжэ, ажалай бүтээсые 1,5 процентээр дээшэлүүлээ, барилгын өөрынь үнэ сэнгые нэгэ процентээр хямдаруулаа. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ амжалтатайгаар үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ шадаһан дээрэһээ барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэжэ, ажахыдаа 6 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулба. Иимэ урагшатайгаар хүдэлжэ байһан коллективтэ Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсожой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

«БАМтоннельстрой» управлениин коллектив бүхы ажалайнгаа 64 процентыень бригадна подрядай гуримаар бэелүүлнэ. Түрүү онол арга амжалтатайгаар хэрэглэжэ шадаһан дээрэһээ ажалай бүтээсые 7,6 процентээр дээшэлүүлбэ. Нэгэдэхи кварталай даабари 101,7 процент дүүргэжэ, Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсожой һайшаалда хүртөө.

Тоннельнэ 21-дэхи отрядай коллектив Хойто Муяын тоннелиин барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хубитаяа оруулалсана. Тус отрядай коллектив 90 процент ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэжэ, халаан бүриингөө даабари холо үлүүлнэ. Нэгэдэхи кварталайнгаа даабари 109,6 процент дүүргэһэн байха юм. Эдэнэр 5 тонно түмэр, 43,3 тонно цемент, 34,8 кубометр модо арьбалаа. Түрүү коллектив Забайкалиин транспортна барилгашадай дорпрофсожой дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдажа урмашабад.

Барилга-хабсаралгын 708-дахи, 670-дахи поездуудай, тоннельнэ 11-дэхи, 18-дахи, 16-дахи отрядуудай, хүүргэ баридаг 52-дохи, 53-дахи отрядуудай коллективүүд мүн лэ һара, квартал бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ,бэшэнһээ түрүү ажалай эрхим жэшээ харуулна. Энэ түрүү коллективүүд арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, байгша оной хоёрдохи квартал соо эгээл һайн үрэ дүн туйлажа, Буряадай участок дээрэ түмэр харгын рельс табиха хүдэлмэри гол түлэб дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахаар эрид шиидэнхэй. Ажалша коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудые тон анхаралтайгаар шудалжа, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые саашадань улам һайжаруулан, барилга түргэнөөр хэжэ, гүрэнэй даабари дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ гэһэн зорилготой.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ҺАЙНААР АЖАЛЛАНА

Һаяхан Хориин совхозой Үдын голой сабшалан дээрэ районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй газарай үрэжэл һайжаруулгын тусхай отрядай нэгэдэхи звеногой гэшүүдэй ажал хүдэлмэритэй танилсаа һэмди. Районой мэдээжэ луговод Галихмат Булатовай даажа абаһан сабшаланда тэдэнэр наг шэбхэ гаргажа, жэгдэлэн тараана.

— Манай бригадын сабшалан дээрэ ехээр наг шэбхэ гаргагдаа. Бүтээсэ ехэтэйгээр эдэ нүхэднай хүдэлжэ байна», — гээд Галихмат Булатович отрядай коллективэй хэжэ байһан хүдэлмэриень магтан дурдана.

Газарай үрэжэл һайжаруулгын габшагай гурбан һарын соносхогдоһонһоо хойшо «Сельхозхимиин» районно нэгэдэлэй тус отрядай хүсөөр бага бэшэ ажал хэгдэһэн байна. Хасууртын, Хориин совхозуудай таряалан болон сабшалангуудта 8 мянга гаран тонно наг шэбхэ гаргагдажа тараагдаа.

Бидэнэй иишэ хүрэжэ ерэхэдэ, нёдондо жэлдэ бэлэдхэгдэһэн обоо-собоо наг шэбхын хажууда бульдозертой С-100 түхэлэй томо хүсэтэ тракторай хүдэлэн байхань харагдаа һэн. Тэрэнэй кабина сооһоо тракторист Николай Кобковой гаража ерэхэдэнь, тэрэиһээ тээ холо бэшэхэнэ трактораа байлгаад. Александр Иванов хажуудань дүтэлэн ерэжэ: — Тэрэ баруун талада дахи наг шэбхэ наашань түлхин бутаргажа, нэгэ бага жэжэхэнүүд болгожо үгыш, — гэбэ

— Тракторнуудай бусажа ерэтэрнь бэлэн болгоод байхаб, — гэжэ нүгөөдэнь харюусаба.

Уданшьегүй хойноо тэргэ шагтагалһан «МТЗ» түхэлэй гурбан трактор зэргэ шахуу һубарин, гүйлгэлдэн хүрэжэ ерэбэ.

Түрүүшын тракторай жолоое үнинэй механизатор Александр Андреев баринхай. Энэ нүхэрнай үнгэрэгшэ жэлдэ, мүн энэшье жэлэй түрүүшын кварталай туршада яһала магтаалтайгаар хүдэлһэн, нүхэдэйнгөө дунда нэрэтэй солотой, хүндэтэй болоһон хүн.

Звеное хүтэлбэрилэгшэ Петр Федорович Шараповшье баһал бэрхээр ажагладаг механизатор байхаһаа гадна бэрхэ уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой тоодо оролсодог юм.

— Манай звеногой гэшүүд габшагай гурбан һарын хугасаа соо 6 мянган тонно наг шэбхэ Хориин совхозой сабшалан дээрэ гаргажа дүүргээд, удаань Анаагай совхоздо ошожо ажаллахабди, — гэжэ звеньевой Шарапов хөөрэнэ. — Наг шэбхэ эндэхидэл бэлэн болгогдожо сомогдоһон байгаа һаань, саг соонь таряалангай, сабшалангай талмайнуудта зөөжэ гаргахамнай лаб-тай.

Тэрэньшье зүбтэй ха гээд һанагдана. Юуб гэхэдэ зарим ажахынуудта хуушанай аргалай, шэбхын бэлэн бэшэ байһанһаа боложо, хэдэн үдэрэй туршада эдэ механизаторнууд бүтээсэ багатайгаар ажаллаха баатай болодог.

— Манай отрядай нүгөөдэ звеногой гэшүүд Хасууртын совхоздо ажаллана, — гээд районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В. Е. Салдаруев хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Тэндэ хүдэлжэ байгшад тус ажахын полинуудта 5 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха даабаритай. Тэрэнээ зөөжэ дүүргээд, хүршэ оршодог Хүрбын совхоздо ошожо хүдэлхэ юм.

Ажалай хэрэгээр Хүрбын совхозоор тээмэндэ ябахадаа, «Сельхозхимия» нэгэдэлэй хоёрдохи звеногой гэшүүд Найдан Зундуев, Фарид Гарифуллин, Владимир Сапунов гэгшэдтэй уулзажа, ажал хэрэгүүдээрнь һонирхоо бэлэйб. Нютагай үтэгжүүлгэнүүдые зөөхэ апрель һарын түсэбтэ даабари 115 процент дүүргэгдэһэн байба.

«Сельхозхимия» нэгэдэлэй коллектив газарай үрэжэл һайжаруулгын габшагай гурбан һарын соносхогдоһоной һүүлээр «Үдэр бүхэниие —үндэр ургасада!» гэһэн урая доро хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ХУУЛИ

ОЛОНИИТЫЕ ХАБААДУУЛХА

[illegible]

ерэhэнэй шалтагаанаар магазинуудаар хилээмэ зөөхэ график дүүргэгдэдэгүй.

Иимэ ушар байдалай тохёолдобошье, хилээмэнэй 2-дохи заводто ниитын эмхинүүдэй үүргые бодотоор сэгнэнэгүй. Жэшээнь, 1983 ондо журамай ёhоор, эндэ 90 хүн зэмэлэгдэhэн байбал, архидалгатай тэмсэхэ комиссиин 4 заседани дээрэ оройдоо 9 хүн харюусаагай тоосоо бараа.

Захиргаанай органуудhаа оролhон мэдээсэлнүүд энэ предприятида бүридхэлдэ ёhоор абтанагүй, тэдэниие дүүргэлтын хойноhоо хиналта бэелүүлэгдэнэгүй. Харин «Хуули буса ябадалтай тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1966 оной июниин 23-най тогтоолоор хуули эбдэhэн хүн бүхэндэ ниитын гэмнэлгын хэмжээнүүдые арбан үдэрэй болзорто абаад, хуули буса ябадал тухай мэдээсэhэн органдо дуулгаха уялгатай. Жэшээнь, байгша оной февралиин 16-да завод дээрэ жэжэ хулиган ябадал гаргаhан ашаа шэрэгшэ С. И. Первовласенко тухай материал Улаан-Үдын Советскэ районой арадай сүүдhээ февралиин 22-то эльгээгдээ hэн. Первовласенкын ябадалые коллектив соогоо хаража үзөөд, арбан үдэрэй туршада сүүдтэ дуулгаха тухай хилээмэнэй заводой захиргаание арадай сүүд гүйhан байна. Харин энэ материалынь мүнөөшье болотор харагдаагүй. Иигээд ерэхэдээ, hогтуугаар хулиган ябадал гаргаhан Первовласенкада ямаршье зэмэ тохогдобогүйха юм.

Трамвайн управленидэ мүн лэ иимэрхүү байдалтай. Жэшээнь, 1983 оной июниин 2-то жэжэ хулиган ябадал гаргаhан слесарь И. Н. Митанов тухай материал Советскэ районой арадай сүүдhээ июниин 9-дэ эльгээгдэhэн аад, Митановай гэмтэ ябадалшье коллектив соо харагдаагүй, сүүдтэшье харюу үгтөөгүй. Тэлэрүүлгын газарта асарагдаhан трамвайн управлениин хүдэлмэрилэгшэд П. В. Лоскутников, С. Е. Галюханов гэгшэдтэ абтаhан хэмжээнүүд тухай харюунууд медвытрезвительдэ мүн лэ ороогүй. Нүхэдэй сүүд өөрынгөө үүсхэлээр хэрэгүүдые эндэ харанагүй, архидалгатай тэмсэхэ комисси ажалай журамай байдалые заседанинууд дээрэ зүбшэнэгүй.

Хуули гурим мэдэхээр хүн зониие хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри трамвайн управлениин хамтын байрада ябуулагданагүй. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада эндэ хуули ёhо тухай нэгэшье лекци уншагдаагүй. Харин ажалhаа гараха, орохо, хүдэлмэриhөө hаатаха ушарнууд энэ коллектив соо али олон үзэгдэдэг.

«Архидалга болон алкоголизмда эсэргүү тэмсэлые шангадхаха хэмжээнүүд тушаа» КПСС-эй ЦК-гай 1972 оной майн 16-да абтаhан тогтоол совет хүнүүд тухай, тэдэнэй ажана тэниглэн hуудал байдал тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй. Архиин арбан гурбан жолоое адхаhан заримашуулай гэмээр арадэй ажахыда хэды шэнээн хохидол үзүүлэгдэнэ гээшэб! Хүдэлмэриhөө hаатаhанай эсэстэ ажалай бүтээсэ эрид доошолдог, транспорт дээрэ hогтуу жолоошод гэнэ усал хэжэ, хохидуулдаг. Тиихэдэ архиншадые аргалуулгада, тэлэрүүлгын газарнуудые хангалгада нилээд ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдана. Материальна эдэ гээлтэнүүдые түхэриг, процентдэ оруулан, тоолоожо боломоор. Харин өөрынгөө бэе махабадые, сэдьхэл бодолые доройтуулан муудхаhаниие, түрэлхид болон үхибүүдээ зобооhон, туляаhаниинь юугээр хэмжэхэ юм?

1983 оной декабриин 26-да арадай гэгээрэлэй районно тоhагай эрилтээр Л. В. Петровае түрэлхидэй эрхэhээ хаhаха тухай гражданска хэрэг Советскэ районой арадай сүүдтэ харагдаа hэн. 8 наhатай Саша, 7 наhатай Вася гэжэ хоёр үхибүүдтэй байhан залуу эхэнэр Петрова Любовь Васильевна (1956 ондо түрэhэн) саг үргэлжэ архи уудаг байгаа гэжэ сүүдэй заседаниин үедэ элирээ. Үхибүүдээ хадам эхэдээ хаяад, 1983 оной май hараhаа хойшо тэрэ гэртээ харагдабагүй.

Үхибүүдэй эсэгэ С. А. Петров (1950 ондо түрэhэн) эмнэлгын, ажалаар заhан залаанруулгын газарта байhан байна. 1983 оной июнь соо гэртээ табигдаад, хуушан түхэлдөө орожо, архидалгаяа дахин hэргээбэ. Ээлжээтэ нэгэ архидаанай үедэ — тэрээндэнь Петрова мүн лэ хабаадалсаhан байна — Петров алуулшаба.

Үхибүүдынь муухай квартира соогоо, мүртэй оро дэбдихэршье, хубсаhашье үгы шахуу, хооhо нойтоор байдаг байгаа гэжэ гэрэшэнэр—багшанар болон хүршэнэр—сүүдэй урда хөөрөө. Хүршэнэрынь хайрлажа, тэдэниие оло дахин хооллуулhан байна. Түрэлхидэй эрхые хаhаха гэжэ сүүд тон зүбөөр шиидхээ гэжэ hанагдана. Мүнөө үхибүүд Баргажанай хүүгэдэй байшанда оронхой. Гүрэмнай эдэ хүбүүдые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлжэ шадаха байха.

«Адуун ара талаhаа аюултай, тэхэ бабана урда тээhээ аюултай, харин архишан алишье тээhээ адли аюултай», — гэжэ арадай үгэ дэмы хэлэгдээгүй юм. Гэмтэ ябадалнуудые ехэнхидээ hогтуу байhан гү, али үниинэй архида орошоhон хүнүүд гаргадаг гээшэ. Гэмтэ ябадал үүсхэгшэд олонхи ушарта сүүдэй hандали дээрэ hууhан хойноо: «hогтуу байгааб. Юушье hананагүйб», —гэжэ байжа, гэмээ балаалдаг заншалтай. Харин совет хуулиин ёhоор, hогтуудаа хэhэн гэмтэ ябадал зэмыень сагааруулдаг бэшэ, харин улам хүтуу хүндэ болгодог юм. Нёдондо зунай эхеэр дунда hуралсал тухай аттестадуудые абаhанай удаа Бэшүүрэй районой нэгэ hургуулиин арбадахи 2 классуудые дүүргэгшэд нэгэнэйнгээ квартирада архи уулга эмхидхэбэ. Тиигээд горитой халаhан нэгэ hурагшань архиин hогтууда бэеэ хамгаалха аргагүй болоhон, сугтаа hуража гараhан басаганиие баhамжалан доромжолhон байна.

Архи худалдаха гурим эбдэhэн ушарнууд гэмтэ ябадалнуудые олошоруулдаг. Жэшээнь, Улаан-Үдын 7-дохи магазинай ахалагша наймаалагша Г. Д. Санданова болон 6-дахи магазинай наймаалагша О. Н. Витченко наhаяа хүсөөгүй үхибүүдтэ архи худалдаа. Мүн 24-дэхи магазинай наймаалагша В. И. Балагурова hогтуу хүндэ архи үгэhэн байна.

Захиргаанай органуудай, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, медицинын хүдэлмэрилэгшэд архидалгатай тэмсэхэ ябадалда нилээд ехэ анхарал хандуулдаг. Гэбэшье эдэ хэмжээнүүдэй ашаг үрэнь hанаhанда хүрэнэгүй.

Тиимэhээ ниитын үүргэ нүлөөе энэ талаар хүсэд хэрэглэхэ хэрэгтэй. Архи уугаад, гурим журамаа алдажа, hэшхэлээ мартадаг заримашуулые үзэн ядажа, мүн нүгөө талаhаа, илангаяа залуушуулда, оюун бодолоо болбосоруулхын, амаралтын, сүлөө сагаа өөртөөшье, бусадташье туhатайгаар үнгэргэхын тула таарамжатай эрхэ байдал хангаха уялгатайбди.

М. МАРКОВА,
республикын Юстициин министерствын ахалагша консультант.

ДЕПУТАТ — АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ

ТАЛЫН БУЛАГАЙ ХОНИШОН

Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй секретарь Валентина Гомбоеватай hаяхан уулзажа хөөрэлдэхэдөө, ниитын адууhа малай үбэлжэлгын ямараар үнгэрэжэ, түл түрэсын хэр зэргэ абтажа байhан, мүн энэ хэрэгтэ арадай депутадуудай гаргаhан эдэбхи үүсхэл тухай асуухадамни, тэрэ иигэжэ хөөрөө hэн:

— Энэ жэлдэ манай ажахын малшад, хонишод урданайхиhаа бүри амжалтатайгаар хүдэлжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Сомоной Соведэй хори гаран депутадуудай олонхинь мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд юм. Тэдэнэй нэгэн Светлана Дампиловна Дагбаева сомоной, районно Соведүүдэй депутадаар оло дахин hунгагдаhан, одоол нютаг зоноймгоо үнэн сэхэ түлөөлэгшэ мүн. Хорёо гаран жэлэй туршада хонишоноор ажаллаха үедөө түрүүшүүлэй тоодо нэгэнтэ бэшэ оролсоhон, залуу үетэндэ дүй дүршэлөө хубаалдахынгаа хажуугаар ажахыдаа хонин ажал саашаданЬ хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулалсаhан байна. Тиихэдэ өөрынгөө уялгата даабари — депутадай ажал ябуулга тухай огтошье мартаагүй, зай забhар олоод лэ hунгагшадтаяа уулзадаг, тэдэнэйнгээ захяа заабариинь дүүргэдэг байха...

...Светлана Дампиловнагай наhанайнь нүхэр Владимир Цыдыпович Цыбикмитовай даадаг отара «Знамя Ленина» колхозой түбhөө ехэшье холо бэшэ байба. Хонишодой байра хүрэжэ ерэхэдэмнай, гэрэй эзэн эхэнэр газаагуурхи ажалаа хэжэ ябаhанаа, бидэниие угтан, гэртэ орохыемнай уриба. Партийна организациин секретарь Олег Афанасьевич Кононов, колхозой ахамад зоотехник Жаргал Жамьянович Цыбанов гэгшэд хонишодой байра байдалаар, хурьга абалгаар, үбhэ тэжээлэйнь хэр зөөгдэдэгөөр hонирхоно.

— Манай отара томодхомол юм. Эндэмнай дүн хамта 1082 эхэ хонин бии. Мүнөө дээрээ 990 гаран хурьгатай болообди. 100 эхэ хонин бүриhөө 95 хурьга абаха гэhэн уялгаяа сүм дүүргэжэ шадахабди гэжэ найданаб. Түл абалтын халуун хаhада туhалагшад олоор ерээ hэн. Городhоошье шефүүднай ерэжэ туhалалсадаг. Механизаторнууд саг үргэлжэ ерэжэ, үбhэ хулhыемнай зөөдэг, түлеэемнай бэлдэдэг. Колхозоймнай хүтэлбэрилэгшэдшье анхаралаа хододол хандуулжа байдаг. Бидэнэй урда нэгэл зорилго табигдана гээшэ — hайнаар ажаллажа, хони хурьгадаа олошоруулха, гүрэндэ шанар hайнтай продукци худалдаха. Түсэбhөө гадуур ажалай бүтээсые нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр нэмээжэ хямдаруулха гэhэн КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй уряа бидэндэ сэхэ хабаатай. Энэ уряа доро хүдэлхэ болоо hаа, манай колхозой хонишод гүрэндэ айхабтар ехэ нэмэри олзо оруулха байна. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые халуунаар дэмжээд, бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы арга шадалаараа оролдохобди, — гэжэ сомоной Соведэй депутат нүхэр Дагбаева үнэн зүрхэнhөө мэдүүлээ hэн.

Хонидой байра соогуур ябахадамнай, хонишон эхэнэрэй хэлэhэн үгэнүүдые гэршэлhэн мэтээр, тэрэнэй гараар түлжүүлэгдэжэ байhан дүн сагаахан хурьгад наринхан утаар маарaлдаха юм. Хоёр захаарнь бишыхан таhалгаханнуудые хэhэн ута гэгшын байра соохи хурьгад садхалан тэниглэнээр дэбхэрэлдэн, ута хобто соо хэгдэhэн сэл хүхэхэн үбhэнэй хаташаhан намаануудые бишыхан хөөрхэн хоншоорнуудаараа аятай зохидхоноор бэдэрэн, бэдэрэн жажалжа эдиhэнэйнгээ hүүлээр тэбшэнүүд соо байhан бүлеэхэн уhаар ундаяа харяанад. Мүн түмэр амhартанууд соо хэжэ табяатай мел, дабhан болон бусад витаминтай тэжээлээр хооллонод. Хурьгадай байра соогуур ябаха үедөө энэ олон хурьгадhаа хэды ехэ нооhон абтаха гээшэб гэhэн бодолдо эзэлэгдэн, энэ hанамжа тухайгаа хонишон эхэнэртэ хэлэбэб.

— Үнгэрhэн жэл хонин бүриhөө 4 килограмм нооhо хайшалжа тушаагаа hэмди. Энэ жэлдэ 4,3 килограмм хайшалха уялгатайбди. Урда жэлнүүдтэ 4 килограммhаа доошо балай ородоггүй байгаа. Нёдондо хура бороотой жэл боложо ургаса, таряанда ехэ hайн нүлөө үзүүлбэ, мүнөөшье хүрэтэр үбhэ тэжээлээр баян байнабди. Юу хэлэхэб даа, зарим жэлдэ тэжээлээр дутахашье саг болодог hэн. Ган гасуурта, гасаланта жэлнүүд дахин бү дабтагдаhай, хура бороотой, баян ургасатай жэлнүүд лэ болоhой гэжэ бодомжолдогбди даа, — гэжэ хөөрэhөөр ябажа, нэгэ таhалгын хурьгадай үбhэнэйнгөө хобтын хажууда сугларан, хүртэжэ ядажа байхадань, үбhыень тараана. Энэ эхэнэрэй урихан зөөлэхэн гараар аяар мянга шахуу хурьгад хооллуулагдан тэнжээгдэнэ гэжэ үнэншэхөөр бэшэ. Гэбэшье тэрэнэй аажамаар алхалан ябаад, хурьгадай тэбшэнүүд соо уhа, дабhа нэмэжэ, хүрэhэн уhыень бүлеэнээр hэлгэжэ табихыень, үбhэнэй хобтонууд соогуур зунай үдэрые hануулhан хангалтама үнэртэй шэнэ үбhэ хэхыень харахадаа, тэрэнэй ажалша хүдэр гарнууд энэ хүдэлмэридөө дадажа дүршэшэhэн дээрэhээ айхабтар шадамараар, уран гоёор хүдэлнэ гэжэ мэдэхээр hэн. Теэдшье нимээр хүдэлэнгүй яаха hэм даа. Аляр хори гаран жэл соо хэжэ ябаhан ажалынь ха юм. Хорин жэл соо тэрэнэй тэжээжэ, гүрэндэ тушааhан хонидые тоолоожо, захадань гарахаар юм гү? Хэрбээ жэл бүри мянга гаран хурьгад болодог hаа, хорин мянган хони гансал Талын булагай отарынхид тушаана гээшэл!

Хурьгадай байраhаа гараад ябахадаа энэ байрын нэрээр hонирхобободи.

— Эндэмнай хоёр булаг бурьялдаг юм даа. Тэдэнэй нэрээр энэ байрамнай Талын булаг гэжэ уянгата гоё нэрэтэй болошонхой, — гэжэ Светлана Дампиловна энсэбхилбэ.

Светлана Дампиловна, Владимир Цыдыпович хоёр 1961 онhоо хонишоноор ажаллаад. Арбан нэгэдэхи жэлээ тэдэнэр энэ байрадаа, томодхомол отарын хонидые харууhалнад. Ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлахынгаа хажуугаар, тэдэнэр 5 хүүгэдээ бэрхээр хүмүүжүүлнэ. Ехэ хүбүүн Зоригтонь эжы абынгаа мэргэжэлhээ тад ондоо харгы шэлэнхэй. Тэрэ Улаан-Үдын багшанарай институдай 4-дэхи курсын студент. Тиихэдэ Людмила басаганиинь мүн лэ багшын мэргэжэлтэй. Үхибүүдээ үнэн сэхээр, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхын тула өөhэдөө, түрэлхидынь тэдэндээ үльгэр жэшээ харуулан, ажабайдалайнь үргэн замда гаргана ха юм. Светлана Дампиловна, Владимир Цыденович нүхэртэеэ энэ нангин уялгаяа эрхимээр дүүргэхынгээ хажуугаар, депутадайнгаа үүргые мартанагүй. Үбэлжэлгын үедэ, мүн хабарай тарилгын, нооhо хайшалалгын, таряа хуралалгын хаhануудта сомоной Соведэй бэшэшье депутадуудай дунда арадай үнэн сэхэ түлөөлэгшэ, нүхэр Дагбаева ябалсадаг.

— Арадай депутадай уялгануудтаа тэдэнэй харюусалгатайгаар хандалга шухала байха юм. Соведүүдэй хүдэлмэридэ тэдэ эмхидхэхы эхи табиха, өөрыгөө тойруулан арадай бүхы hунгамалнуудые нягтаар жагсааха, тэдэнэй зохёохы эдэбхи үүсхэлые урмашуулха ба шэглүүлэн хүтэлбэрилхэ үүргэтэй гээшэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненко, Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэhэн байна. Эдэ үгэнүүдтэ харюу болгон, арадай депутадууд, тэдэнэй тоодо Светлана Дампиловнашье эршэтэйгээр ажаллахаар зоригжонхой.

Х. ДОРЖИЕВА.
Мухар-Шэбэрэй район.

СРР. Орооhото болон техническэ ургамалнуудай эрдэмшэнжэлгын институт хорин табан жэлэй сагда тээ Фундуля гэжэ hууринда байгуулагдаhан юм. Мүнөө тэрэ холо ойгуур мэдээжэ болонхой. Ганса hүүлэй табан жэлэй туршада зуу гаран шэнэ сорт бии болгогдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай лабораторинуудай нэгэндэ шэниисын үрэhэн шэнжэлэгдэнэ.

Аджерпресс—ТАСС-ай фото.

Александра Васильевна Селиванова Наушкын мяханай комбинадай колбасна цехтэ хүдэлмэришэнөөр хүдэлдэг юм. Тус комбинадта арбан табадахи жэлээ ажаллажа байна. Коммунис ажалай ударник гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Габшагай ажалайнгаа түлөө грамотануудаар, мүнгэн шангуудаар нэгэнтэ бэшэ урмашуулагдаhан байха. Залуу хүдэлмэришэдэй hурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Халаанайнгаа даабари ходо үлүүлэн дүүргэдэг hайн hайхан заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. В. Селиванова.

А. МАТЮХИНАЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

ОРОЛДОСОТОЙ НАЙМААЛАГШАД

Турунтаево hууринда Шалцын ОРС-ын эдеэ хоолой магазин бии юм. Тус магазинай коллектив hууринай хүн зониие эдеэ хоолоор hайнаар хангахын тула нилээд оролдодог, абаhан түсэбөө ходо дүүргэдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, эд бараанай эрьесын үнгэрhэн жэлэй түсэб 100,3 процент дүүргэгдээ hэн. Энэшье оной гараhанhаа хойшо коллективэй түсэбөө дүүргээгүй hара гэжэ байгаагүй юм. Январиин түсэб 121,5, февралиин—112,1, мартын түсэб 121,5 процент дүүргэгдэhэн байна. Тус коллектив байгша оноймгоо түсэб декабриин 27-до дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 15 мянган түхэригэй эдеэ хоол худалдахаар хараалаанхай. Тэдэнэр ниишэ тиишээ ябажа наймаа хэhэнэй ашаар 4 мянган түхэриг үлүү оруулхаар шиидэнхэй.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЕХЭ ХУБИЛАЛТАНУУД

Сэлэнгын районой Шасарганын совхоздо ехэхэн хубилалтанууд болоно. Шасаргана хуряаха халуун хаhада Улаан-Үдэ болон Гусиноозёрск хотонуудhаа совхозой ажалшадта туhалхаяа ерэдэг hурагшад болон студентнэрэй ажалай ба амаралтын лагерь баригдаа. Шасарганын ургаса тушаажа абахын тула оньhожоруулагдамал талмай бэлдэгдэжэ, ашаглалгада тушаагдаба. 1980 онhоо хойшо совхозой шасарганын талмай 105 гектараар ехэ болоо. Хүдөө ажахын орёо оньhон техникэ хадагалхын тула машинануудай уужам байра баригдажа, ашаглалгада тушаагдаhан байна. Һүүлшын дүрбэн жэл соо хоёр байратай 16 гэр баригдажа, олон бүлэнэр уужам hаруул гэр байратай болоо. Тэрэшэнэн магазинай болон амбулаториин байшангууд hэльбэн шэнэдхэгдэбэ.

Р. БАЛДАНОВ.

ТАСС · АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

СОВЕТ-ФИНЛЯНДИИН ХАРИЛСААНАЙ ТОЛОТОМО ХУУДАҺАН

ХЕЛЬСИНКИ. 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй ба Финляндиин хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа, промышленна ба эрдэм-техникын харилсаае гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгын удаан болзорой программа хоёр ороной хоорондохи али алиндань ашатай туhатай, үрэ түгэс харилсаанда шэнэ толотомо хуудаhа нээбэ. Ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае тодорхойлhон документдэ гар табиhанhаа хойшо долоон жэлэй ой мүнөө тэмдэглэгдэжэ байна.

Һунгажа шэлэhэн харилсаанаймнай түхэл шэнжын зүб байhые ажабайдал элирхэйлэн харуулба гэжэ экономическа харилсаанай талаар совет-финляндиин правительствануудай хоорондын саг үргэлжын комиссиин Финляндиин хубиин генеральна секретарь О. Урвас ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Хэдэхэн жэлэй үнгэрhэн хойно тус программые 1995 он болотор hунааха гэжэ шиидхэгдээ hэн.

Зэбсэгтэ тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ

ЛУСАКА. Буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээндэ гар табихаяа ЮАР-ай зүбшөөтэрнь, ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 435-дахи тогтоолые дүүргэтэрнь СВАПО сүлөөрэлгын зэбсэгтэ тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ юм гэжэ ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, мэдээсэлэй асуудалнуудаар СВАПО-гой секретарь Х. Хамутенья эндэ мэдүүлбэ.

Расистнуудай ямаршье ябуулганууд нэгэ талаhаа буу зэбсэгээ хуряахыемнай бидэниие баадхажа шадахагүй юм гэжэ тэрэ хэлээ. США болон ЮАР-ай баадхажа байhан Анголоhоо Кубын сэрэгүүдые гаргалгые Намибиие колони бэшэ болголготой холбохо ябадалые СВАПО ори таhа буруушааба.

ХИЛЭ ДЭЭРЭХИ БАЙДАЛ

ХАНОЙ. Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын ЦК-гай Президиум Вьетнамай-Хитадай хилэ дээрэхи байдал тухай мэдээсэлые шагнаба. Вьетнамай хойто хилэ шадархи районуудай хүн зондо эсэргүүгээр шэглүүлэгдэhэн, СРВ-гэй бэеэ даахан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые хазагайруулhан Пекинэй зэбсэгтэ ябуулгануудые президиум эрид буруушаагаа.

Тохёолдоhон байдалда амгалан тайбан, hэримжэтэй байха. Хитадай зүгhөө гаргагдаhан зэбсэгтэ hүйдхэлтэ ябуулгануудта, дайсан харша бусад хэрэгүүдтэ шанга харюу сохилто үгэхэ шухала гэжэ заседанида хабаадагшад тэмдэглэбэ.

НЭГЭДЭЛЭЭ БЭХИЖҮҮЛГЫН ЗАМААР

ВАРШАВА. Советскэ Союз болон арадай Польшо нэгэдэлээ бэхижүүлгын замаар саашадаашье дабшаха, социалис хани харилсаагаа батадхаха юм. Европын ба уласхоорондын политикын гол шухала асуудалнуудаар хоёр ороной ниитэ нэгэн hанал бодолтой байhые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельскитэй hаяхан Москвада хэhэн хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн баталба гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай орган — «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ гар табигдаhан экономическа ба эрдэм-техникын хоёр талын харилсаанай удаан болзорой программа социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай харилсаае гүнзэгырүүлгэдэ хоёр гүрэнэй оруулhан ехэ хубита болоно. Аха дүү оронуудай харилсаае бэхижүүлхые, Варшавска Договорой өөрыгөө хамгаалха хүсые дээшэлүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахаар хэлбэришэгүй бэлэн байhанаа Польшо баталба.

Мүнөө, США-гай захиргаанай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудhаа, американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхоhонhоо уламжалан, уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байхада, энэмнай илангаяа шухала удха шанартай юм.

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

ПХЕНЬЯН. Экономическа, эрдэм-техникын асуудалнуудаар совет-корейн правительствануудай хоорондын зүбшэлэлгын комиссиин ээлжээтэ сесси эндэ болобо. Дурсагдаhан асуудалаар хоёр ороной харилсаае хүгжөөхэ хамтын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын асуудал зүбшэн хэлсэгдэhэн, 1984 оной протоколдо, мүн СССР-эй ба КНДР-эй арадай ажахын аша туhада замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй баримтануудые хэрэглэлгын харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ гар табигдаhан байна.

БЕЛГРАДТА ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

БЕЛГРАД. СФРЮ-гэй Союзна Түйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ М. Планинц болон хани ёhоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байhан ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугалай хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ эхилбэ.

Югославиин хүсэлэл оролдолгонууд бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха, адли тэгшэ харилсаа холбооe саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ М. Планинц уласхоорондын байдалай асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ тэмдэглээ. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр Стокгольмын конференци дээрэ амжалта туйлаха гээшэ уласхоорондын түгшүүрилые hулаарулгада ехэ хубитаяа оруулха гэhэн удхатай гэжэ СФРЮ тоолоно.

Эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэл хадаа ЧССР-эй гадаадын политикын гол зорилго болоно гэжэ Л. Штроугал мэдүүлээ. Баруун Европын зарим оронуудта американ ядерна шэнэ ракетэнүүдэй тараан тодхогдоhондонь hанаагаа зобожо байhанаа манай арадууд мэдүүлнэ. Иимэ эрхэ байдалда аха дүү бусад оронуудтай хамта сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие таhалдуулхагүйн тула харюугай хэмжээнүүд абтаха.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ШУХАЛА НҮХЭСЭЛ

СОФИ. Энэдхэг-совет харилсаан хадаа эб найрамдалай шухала нүхэсэл мүн. Тэрэ ямар нэгэн гүрэндэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнэгүй гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди «Работническо дело» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ. Индиин национальна аша туhада Советскэ Союз үнэн зүрхэнhөө, hайнаар хандадаг юм. Бидэнэртэ хүшэр хүндэ сагай тохёолдоходо, СССР туhалhан, промышленностиин гол hалбаринуудые байгуулхадамнай, бидэнэртэй харилсаа холбоо тогтооhон байгаа. Хоёр ороной хоорондохи холбоо барисаан саг үргэлжэ бэхижэнэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые нөөсэлгэ хадаа мүнөө үеын эгээл шухала зорилго болоно гэжэ Индиин правительствые толгойлогшо мүнөөнэй уласхоорондын байдалда тогтоходоо тэмдэглээ. Энэ зорилготойгоор жэл бүри хэдэн зуугаад миллиард доллар гаргашалагдадаг юм гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

АЮУЛТАЙ ХАРАА ШЭГЛЭЛЫЕНЬ БУРУУШААБА

ВАШИНГТОН. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахыень, дэлхэй дээрэхи түгшүүрилые hулааруулхыень, уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэлгэhээ арсахыень Мексикын президент М. де Ла Мадрид уряалба.

Буу зэбсэгүүдые хуряалгын, хороолгын, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүрин хүсэдөөр үгы хэхын аша туhада политическэ бата хүсэл эрмэлзэлтэй байха эрилтэ дэлхэйн олониитэ табина гэжэ албанай хэрэгээр эндэ ерээд байhан. Мексикын гүрэнэй толгойлогшо конгрессэй хоёр палатын хамтын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлбэ.

Оршон тойронхи оронуудай хоорондо хёмороо зүришэлдөө үүдхэлгые, бэеэ дааhан байдалтай гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ буу зэбсэгээр хамааралсаха талаар Вашингтоной захиргаанай бэелүүлдэг хараа шэглэлые Мексикэ буруушаадаг юм гэжэ М. де Ла Мадрид ойлгуулhан байна. Нютаг нютагай хёмороо зүришэлдөөнүүд үргэдэн дэбэржэ, үргэн ехэ болохо байна бшуу. Эдэ бүгэдэ хөөрэлдөөнүүдэй ашаар гуримшуулагдаха ёhотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

«Энэ районой аюулгүй байдалда, хүгжэлтэдэ уршаг тойбо татадаг сэрэгэй али бүхы түсэбүүдые» Мексикэhээ гадна, Колумбиин, Венесуэлын, Панамын бүридэлдэнь ородог «контадорско бүлэг» буруушаадаг юм гэжэ М. де Ла Мадрид, Түбэй Америкэдэхи байдал тухай хэлэхэдээ зааба.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ТЭМСЭЛ СООГУУР ҮНГЭРӨӨ

Буурал сагаан толгойтой, үндэр наһатай энэ хүнтэй хөөрэлдэхэдөө, Эхэ оронойнгоо түүхын хуудаһануудые иража байһан мэдэрэлдэ абтаа байнаб. КПСС-эй зэргэдэ 60 жэлдэ ябаһан үнинэй коммунист Петр Николаевич Эдинг тухай, тэрэнэй үг гарбал тухай дуулаагүй хүн Баргажан нютагта угы ёһотой.

П. Н. Эдингэй үбгэн эсэгэ Петр Эдинг Петербургын университедтэ һуража байха үедөө түрүү үзэл бодолтой студентнэрэй революционно хүдэлөөндэ хабаадалсажа, Сибирь руу сүлгэгдэһэн юм. Эсэгэнь Николай Петрович Эдинг, эхэнь Ульяна Александровна Козулина гэгшэд Баргажанда түрэһэн, удэһэн намтартай. П. Н. Эдинг өөрөө 1901 ондо түрөө, наһанайнгаа залагаар тэмсэлшэн болохо хүбитэй байгаа.

— Дүрбэтэйхэн байхадам, эсэгэм наһа бараһан юм. Эжым дүрбэн хүүгэдтэеэ үлөө. Үлэсхэлэн хоохон байлгаа нэн дал. Нютагай шадалтай зондо эжэмнай хүбсаһа оёдог, тиигэжэ үлэ хоолоо залгадаг нэмди. Тэдэ энэшье аргаа алдахадаа, эжымнай намайе, эгэшыем үншэн хүүгэдэй Владимирска гэртэ үгөө һэн, — гэжэ Петр Николаевич дурсана.

Эрхүүдэ дүтэхэнэ, харгын хажууда хүүгэдэй байра түбхинэнхэй һэн. Эгээл эндэ бишыхан Петя засаг түрын мүрдэлгэдэ ороһон хүнүүдые, тэдэнние зонхилһон жандармнуудые хараһан юм. «Энэ үзэгдэл мүнөөшье болотор огто мартагдадаггүй. Һүүлдэ өөрөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ ороходоо, түмэр гэнжэ урдам хаһинуулан гараашье тэдэ хүнүүдые нюдэндөө урда харжа байхадал, гэдэг һэм» гэжэ П. Н. Эдинг хөөрэдэг байгаа.

Үншэн хүүгэдэй гэртэ хүхидые хайгаа гамгүй сохюулдаг байһан һэн. Эхэнь нэгэ удаа хүбүүнэйнгөө сохюулхыень, нютагаа асаржа, найман наһатайдань Баргажанай церковно-приходской һургуулида оруулаа һэн. Удаань Петя дээдэ эхин училищада һуралсалаа үргэлжэлүүлээ. Гэбэшье хүн зондо хүлэһэлжэ хүдэлдэг байгаа. 16 наһатайдаа гүйсэд хүдэлмэришэн, гэр бүлынгөө тулгуури болоод байгаа.

—Эдир наһанайтнай ямар ушар танда иланхаа элеэр хадуугдаа һэм? — гэһэн асуулга табибади.

— Февралиин буржуазно-демократическа революциин болоһоной удаадахи үйлэ ушарнуудые һайн һананаб. Политическэ сүлэлгэдэ байгшадта ехэл талархадаг һэм. Гэбэшье олонхинь меньшевигүүд, эсэрнүүд байгаа. Большевигүүд соохоо 1905 онһоо РСДРП-гэй гэшүүн Николай Кабашев, Александр Коротаев, Густав Фензеляу гэгшэдтэй танил һэм. Нэгэ суглаа һананаб. 1917 оной үбэл кадет Новомейскиин үүсхэлээр Баргажанда ажаһуугшадай энэ суглаан болоо һэн. Октябриин социалис революцич тухай дээрэлхүүгээр, саг дари үнгэрхэ үзэгдэл мэтээр меньшевигүүд хашхаралдаа бэлэй. Тиихэдэнь коммунист-большевик Кабашев эдэнэй хэлээшые таһа дүүрээд, социалис революциин бодото зорилгонууд тухай, В. И. Ленин тухай, Советүүд тухай үнэншэмөөр, ехэл ойлгосотойгоор суглаарагшадта хөөрөө һэн. Тэрэ бурьялма халуун сагта би суглаануудта, митингнүүдтэ заатагүй байлсагша һэм, — гээд Петр Николаевич дурсана.

Петр Эдинг Анатолий Лыжин нүхэртэеэ суг коммунист А. А. Коротаевай даабаринуудые дүүргэдэг бэлэй. А. А. Коротаев 1917 онһоо партиин гэшүүн байгаа. Граждан дайнай үедэ, сагаантанай гарта орожо, ами наһаяа алдаһан юм.

Училищи түгэсхэһэнэй удаа Петр Эдинг Душкачанска приходско училищада (мүнөөнэй Хойто-Байгалай район) багшалхаар эльгээгдэбэ. Эндэһээл бэеэ даанги ажабайдалынь эхилһэн юм. 1919 ондо Эдингтэнэй бүлэ Троицкосавск (мүнөөнэй Хяагта) руу нүүгээ һэн. Тэндэ Петр хуушанайнгаа нүхэд Петр Сороковиков, Петр Кайдалов гэгшэдтэй уулзажа, городто бүһалгаа бэлдэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсаа. Подпольно комитедэй даабаряар гурбан нүхэд сагаантанай штабай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн дружинада ороо бэлэй. Хэдышье аюултай һаань, «дружинигууд» һүниндөө город соогуур харуулда ябаха үедөө подпольно революционно организациин листовконуудые ханануудта няадаг, тараадаг һэн. Үглөөдэрынь мүрдэлгэ, асуулта, хэһээлтэнүүд... Юрэдөөл, бэеэ мэдэгдүүлэнгүйгөөр оролдоһон эдэ «дружинигуудай» эрэлхэг зоригые, эрид шиидэмхэйе П. Кайдаловай, П. Сороковиковой «Прибайкалиин партизанууд» гэһэн ном соохоо мэдэжэ абамаар юм.

1920 ондо П. Эдинг Улаан Армида абтаа һэн. Уездын сэрэгэй управленидэ алба хэжэ эхилхэ үедөө РКСМ-эй гэшүүндэ абтаа. Комсомолой харюусалгата даабаринуудые дүүргэдэг, воскресникүүдые эмхидхэдэг, уран һайханай хараалгада хабаададаг, һуралсалаа үргэлжэлүүлдэг һэн.

Барон Унгерны сэрэгэй бута сохигдоһон үе тухай хөөрэхыень Петр Николаевичые гуйбабди.

—1920—1921 онуудта Монголой арадай вождь Сүхэ-Баатар түрүүтэй монгол революционернүүд ажал ябуулгаяа ехэл эдэбхитэй эрхилжэ байгаа Троицкосавскда зүблөөнүүдые үнгэргэдэг һэн. Шилкинская үйлсэдэхи манай гэртэ монгол нүхэднай таһалдадаггүй һэн. Энэ үедэ эжытэеэ, эгэшэтэеэ гэрэйнгээ газаа тагнуулда байжа, харууһалдаг һэмди. Маймачен (мүнөөнэй Алтан Булаг) городые эзэмдэн абалга Монголой арадай хубисхалда эхи табижа үгэһэн юм. Барон Унгерны армиие бута сохилгодо өөрөө хабаадалсаа һэм. Унгерн нэн түрүүн Маймачениие удаань Троицкосавскые эзэмдэн абаха һэдэлгэтэй байгаа. Гэбэшье городой гарнизоной сэрэгэй частьнууд монгол партизануудтай суг эрид хатуу харюу үгөө һэн. Маймачениие абажа ядахадаа, Унгерн Троицкосавскые гэнтэ добтолгын аргаар ябууд эзэмдэхэ һанаатай байгаа. Гэбэшье гурбан хоногой туршада энэ байлдаан үргэлжэлжэ, «барон» сагаантанай үлэгдэлнүүдтэй тэрьедэхэ баатай болоһон юм. 1921 оной июльдэ Унгерн сэрэгээ дахинаа шэнэ хүсөөр нэмээжэ, Верхнеудинскдэ добтолоо һэн. Улаан-Армиин сэрэгшэд партизануудтай, һайн дуранай отрядуудтай суг барон Унгерны булимтархы хүсэнүүдтэ эсэс табиһан алдартай, — гэжэ П. Н. Эдинг түүхэтэ ушарые дурсаа һэн.

Байгал шадар дэлгэрһэн граждан дайнда П. Н. Эдинг эдэбхитэй тэмсэлшэн байһанаа харуулаа. Энэ үеһөө тэрэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ алба хэлгэдэ бүхы наһаяа зорюулаа. Тагнуулшан, политрук, специнструктор ябаа. Хорин жэлэй туршада городской, районно сэрэгэй комиссарай тушаалда хүдэлөө. Юрэнхыдөө 27 жэлэй туршада тэрэ Совет Армиин зэргэдэ алба хээ юм. Юрын красноармеец-тэмсэлшэнээр намтараа эхилээд, подполковник зэргэтэй албанһаа табигдаа һэн. Райвоенкомой хүдэлмэри тэрэ үедэ тон харюусалгатай, хүшэршье бэлэй. Гансал сэрэгэй хэрэгэй асуудалнуудые шиидхэхэ бэшэ, харин социалис байгуулалтада, һууриин, нютагуудта совет засаг бэхижүүлгэдэ сэхэ хабаадаха хэрэгтэй байгаа. Үе сагай эрилтэ тиимэ байгаа бшуу. Совет засагай шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, партиин даабаринуудые дүүргэлгые П. Н. Эдинг нэрэ хүндын хэрэг гэжэ тоолодог һэн.

Баргажанай райондо хамтын ажахынуудые тогтоолгодо хабаадалсажа, нюдарган баяшуултай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулдаг һэн. Районой коммунистнуудай, ажалшадай найдабаряар тэрэ нэгэнтэ бэшэ партиин райкомой гэшүүнээр, райсоведэй депутадаар һунгагдаһан байха юм.

Эхэ оромнай П. Н. Эдингын габьяае үндэрөөр сэгнээ. Ленинэй орден, Улаан Тугай, Улаан Одоной хоёр орден, гүрэнэй бусадшье шагналнууд энэ хүндэ барюулагдаһан. Монголой Арадай Республикын «Найрамдал» медаляар шагнагдаһан юм.

1947 ондо П. Н. Эдинг Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэһээ табигдаашье һаа, социалис байгуулалтада аша туһатай ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр һэн. Райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшын, граждан обороной таһагай начальнигай, районой «Знание» бүлгэмэй түрүүлэгшын тушаалнуудта хүдэлөө.

Олонниитэдэ хүндэтэй энэ хүнэй хүтэлбэри доро ветерануудай районно соведэй гэшүүнээр хүдэлөө һэм. Петр Николаевичай дүүргэдэг ниитын үялгануудые тоолон барашагүй бэлэй. Ямаршье сагта тэрэ залуу коммунистнуудые һурган хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа һуладуулдаггүй һэн. Мүнөө 83 наһанайнгаа үндэр дабаанда хүрэбэшье, ажабайдалдаа эдэбхитэй хараа шэглэл баримталдаг зандаа, партиин, түрэл арадайнгаа түлөө ажаһууха, ажаллаха үндэр үялга тухай эдиршүүдтэ, залуушуулда саг үргэлжэ һануулжа ябадаг.

В. МЕНЬШИКОВ,
партиин, дайнай, ба ажалай ветеран.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ХАЛААН

Техническэ мэргэжэлэй училищинуудта ороход дуратай дунда һургуули дүүргэгшэдэй районно слёт Железнодорожно райондо заншалта юм. Буряадай комсомолой ойн баярта жэлдэ 8-дахи класс дүүргэһэн мянга гаран һурагшадай 400 гараниинь хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэй болохоор зоригжонхой. Тэдэнэй 260-ниинь комсомолой путевкоор училищада ороход үндэр эрхэдэ хүртэһэн байна.

Һаяхан үнгэргэгдэһэн районно слёдто ВЛКСМ-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь А. Волков «Комсомолой путевкоор—ПТУ-да» гэһэн элидхэл хээ. Техническэ һуралсалай Буряадай республиканска управлениин начальнигай орлогшо Н. Г. Шавкун үгэ хэлэхэдээ, республикынгаа училищинуудта хүдэлмэришэдые бэлдэлгын удха шанар дээрэ тогтоһон байна. ЛВРЗ-гэй Соёлой болон техникын ордоной арадай киностудиин «Би ПТУ-да һуранаб» гэһэн фильм тэрэнэй хөөрөө батадхаа.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой ахамад мастер В. В. Донцов, Улаан-Үдын 2-дохи ГПТУ-гай үйлэдбэриин һуралсалай мастер Н. С. Кухарь гэгшэд өөһэдынгөө ажалай зам, ГПТУ, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл тухай һонирхолтойгоор хөөрөө.

Людмила Ерофеева техническэ мэргэжэл олгодог 2-дохи училищада һурадаг. Училищи, багшанар, мастернууд тухайгаа Людмила дулааханаар хөөрэжэ, училищада орохыень һургуули дүүргэгшэдые уряалаа. 42-дохи һургуулиин 8-дахи классые дүүргэгшэ Сережа Толстека токариин мэргэжэлдэ һурахаяа ГПТУ-да ороход зорилготойб гэжэ суглараашадта мэдүүлээ.

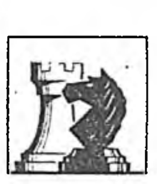
Слёдой хүдэлмэридэ партиин Железнодорожно райкомой агитаци болон пропагандын таһагые даагша Б. К. Бородин хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна.

Г. ИВАНОВ.

«БУРЯАД ОРОНОО МАГТАН ДУУЛАНАБ» ГЭҺЭН ФОТОКОНКУРС
«Эжынэр» эндэ уулзадаг.
М. МАРТИНСОНОЙ фотоэтюд.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

КАРПОВ ГҮ, АЛИ КАСПАРОВ ГҮ? ШАНГА ТЭМСЭЛ ХҮЛЕЭГДЭНЭ

Анатолий Карпов гү, али Гарри Каспаров гү? Эрэшүүлэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөнэй эхилхые бүхы дэлхэйн шатарта дуратайшуул тэсэжэ ядан хүлеэжэ байнхай. Тиихэдээ хэнэйнь илалта туйлаха байһанда тодорхой харюу үгэхэ хүн олдоногүй. Эдэ хоёрой арга хаба адлирхуу байна. Мүнөө үедэ Карпов Каспаров хоёрой дэлхэй дээрэ эгээл эрхим бэрхэ, бэлиг шадабаритай шатаршад байһаниинь ойлгосотой. Элогой коэффициентээр, али бүхы мүрысөөнүүдтэ туйлаһан амжалтануудаараа, нааданайнгаа хэмжээгээр тэдэнэр бусад шатаршадһаа һурагүй булюу, бэлигтэй бэрхэ байһаараа онсо шалгарна.

Совет шатарай һургуулиин эдэ эрхим бэрхэ түлөөлэгшэдэй хоорондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөн дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө наадануудай түүхэдэ эгээл һонирхолтой, эгээл шанга тэмсэлдэ үнгэрхэ аабза гэжэ хүлеэгдэнэ. Нэгэ талаһаа — эгээл жэгдэ һайнаар наададаг 33-тай дэлхэйн чемпион Карпов, нүгөө талаһаа—эдир залууһаа хойшо уран һонор бэлигээрээ онсо шалгаржа, дэлхэйн эрхим бэрхэ шатаршадай нэгэн болоһон 21 наһатай Каспаров наадаха байна. Һүүлэй үе болотор Бакугай гроссмейстерэй наадаһан партинууд нэн түрүүн һүбэлгэн гүнзэгы удхатай байһаараа, нааданай эсэсые шадамар бэрхээр түгэсхэдэг байһаараа, нааданай эхиие (дебют) онсо өөрынхеэрээ захалжа, нүгөөдэе хүшэр хүндэ байдалда оруулдаг байһаараа шалгардаг һэн. Гэбэшье Корчной болон Смысловтой наадахадаа, тэрэ шатар нааданай бүхы нюусануудые ядамаггүйгөөр тайлбарилан таажа шадаха, уран хурса бэлигтэй, ехэ мэргэжэл шадабаритай шатаршан болоһоноо элирхэйлэн харуулба. Халта булюу байдалтай болоходоо, заабол илажа гараха гэһэн хүсэл эрмэлзэлдэ абтадаг хүн юм. Тиигэжэ тэрэ дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө наадаха арга шадабаритай болоо гэхэдэ алдуутай бэшэл.

Эгээл эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, шатарай хюлгэ дээрэ тэнсүү шанга тэмсэлэй, һонирхолтой мүрысөөнэй болохо байһаниинь багсаамжалагдана.

Гараха, түрэхэһөө гүнзэгы ухаан бодолтой, нааданай арга шадабаритай, дабтагдашагүй дүй дүршэлтэй Карпов элитэ ехэ шатаршад Хосе Рауль Капабланка болон Михаил Ботвиннигтал адлирхуу байна. Хюлгэ дээрэхи байдалые тодо наринаар гүнзэгыгөөр ойлгодог байһаараа, һайн арга шадабаряараа тэрэ Капабланкатай адлирхуу юм. Нааданай эхиндэ тон харюусалгатайгаар, бодомжотойгоор хандадаг байһаараа, жаяг журам нариинаар сахидагаараа тэрэ Ботвиннигтай адлирхуу юм.

Каспаров онсо өөрын бэлиг шадабаритай, гүнзэгы ухаан бодолтой байһаараа шалгардаг. Тэрэ дэлхэй дээрэхи мэдээжэ хоёр шатаршадтай, тусхайлбал, Михаил Таль, болон Роберт Фишертэй адлирхуу. Ой ухаанда орошогүй гүнзэгы удхатай ябадалнуудые хэдэг байһаараа Каспаров Тальда адлирхуу гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Тодо нарин наадаараа, мүлимэл һайн онол аргаараа тэрэ американ гроссмейстерһээ дутуугүй байна.

Карпов нааданай эхинэй асуудалые үни хада шиидхэнхэй. Сагаанаар наадахадаа, тэрэ заабол илажа гарахые эрмэлзэдэг. Харлаар наадабал, бата бэхи хамгаалалта хэдэг.

Каспаров нааданай эхиие өөрынхеэрээ үнгэргэдэг байна. Тэрэ гансал сагаанаар бэшэ, харин хараашье наадахадаа, түрүүшын ябадалһаа эдэбхиеэ абажа, илалта туйлахые оролдодог байһаараа Фишертэл, Тальдал адлирхуу юм.

Карпов һэримжэтэй хёрхоор, болгоомжотойгоор наадахые оролдодог. Зүгөөр Каспаров хүлеэгдээгүй орёо шиидхэбэринүүдые абахадаашье һаатадаггүй. Жэшээнь, Смысловтой наадаһан гурбадахи партинь энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. Нааданай эхилэмсээр, Бакугай гроссмейстер бодонуудаа нэгэ тээшэнь татажа, шанга добтолго хэхэ аргатай байһан аад, гэнтэ тон хүлеэгдээгүй шиидхэбэри абаа һэн. Магад, энэнь жэншэдгүй һайн шиидхэбэри бэшэ байжашье болоо. Зүгөөр хүлеэгдээгүй ушарынь нааданай эсэстэ ехэ үүргэ дүүргээ бшуу. Хюлгэ дээрэхи тэмсэл нимээр хүгжэхэ юм гэжэ Смыслов огто хүлеэгээгүй байшоо. Саашадаа тэрэ бата бэхи хамгаалалта хэжэ шадангүй, шүүгдэхэ баатай болоо һэн.

Нүгөөдынгөө ямар ябадалнуудые хэхыень Каспаров хүлеэхэ дурагүй хүн юм. Таарамжатай байдалай тохёоллоболнь, тэрэ эдэбхитэйгээр, эршэмтэйгээр добтолжо, нүхэрөө хүшэр хүндэ байдалда оруулдаг.

Юрэдөөл, ондо ондоо онол аргатай, мүнөөнэй теорёор түгэс зэбсэгжэһэн, һайн мэргэжэл шадабаритай шатаршад хюлгын саана уулзахань лэ. Энэнь лэ мүрысөөнэй шэглэлые тодорхойлхо бшуу. Нааданай эхиие түгэс һайнаар бэлдэһэн хүниинь лэ илажа гараха аргатай гээд тэмдэглэлтэй. Тиимэһээ тусхай теоретическэ бэлэдхэл, һуралсал һорилго, тренернүүдые шэлэжэ ололго онсо удха шанартай байха юм.

Энэ нааданай эхилхые хүлеэжэ байхадаа, шатарта дуратайшуул 1927 ондо Александр Алехин болон Хосе Рауль Капабланкын хоорондо болоһон мүрысөөе эзэлүүдгүй дурдадаг байна. Энэ наадан эгээл удаан саг соо үргэлжэлхэ аабза гэжэ хүлеэгдээ һэн. Гэбэшье 57 жэлэй урда тээ болоһон мүрысөөнэй эхиндэ Капабланка илалта туйлаха гэжэ багсаамжалагдаа һэн. Зүгөөр энэ багсаамжалгань алдуутай байһан юм.

Мүнөө нимэ багсаамжалганууд хэгдэнэгүй.

Гэбэшье шатарта дуратайшуулай анхаралда нэгэ хэдэн тоо, баримтануудые дурдая. Арбан жэлэй урда тээ Анатолий Карпов дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысэхэ замдаа Полугаевский, Спасский, Корчной гэгшэдые удаа дараалан шүүгээ һэн. Тиихэдээ Карпов дүн хамта 43 парти наадахадаа, арбандань илаһан, оройдоол гурбандань шүүгдэһэн байгаа.

Гарри Каспаров мүнөө Белявский, Корчной болон Смысловтой 33 парти наадахадаа, 12-тонь илаһан, 2-тонь шүүгдэһэн байха юм. Эдэ бүгэдэнһөө харахада, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахаяа байгшадай харуулһан үрэ дүнгүүд адлирхуу бшуу.

Алексей СУЭТИН,
уласхоорондын гроссмейстер.
(АПН).

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЫН ҺОНИН

Хүнгэн атлетикээр «Буревестник» бүлгэмэй областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан болобо. Хабаровск хотодо зоныи мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэхын түлөө республикымнай студентнэр хаба шадалаа харуулба. Эбтэй эетэй, һайн бэлэдхэлтэй Зүүн Сибириин технологическа институдай команда энэ эрхэдэ хүртэбэ.

Урилдаашадта таарамжагүй бороотойшог үдэрэй тохёолдобошье, яһала үндэр дүнгүүдые тэдэнэр харуулаа. 100 болон 200 метрэй зайда БГПИ-гэй студент А. Вихарев (10,6 сек. 21,9 сек) илаа. Басагадай дунда ВСТИ-гэй студентка О. Козлова эрхимлээ. Үндэрые болон утые харайлгаар спортын мастер Николай Суворов, 400 метрэй зайда П. Гребенщиков, 1500 болон 5000 метрэй зайда Н. Петров 800 болон 1500 метрэй зайда Т. Воронина, Т. Цой (хоюулаа ВСТИ), дабалтатай 100, 400 метрэй зайда БГПИ-гэй студентка Надежда Суворова гэгшэд илаа.

* * *

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болоһон хүнгэн атлетикээр «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ 8 районой түлөөлэгшэд хабаадаа. Командна тоосоогоор Бэшүүрэй районой хүнгэн атледүүд нэгэдэхи һуури эзэлээ. Загарайн болон Кабанскын районуудай командануудай шангай хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Мүрысөөнэй зарим зүйлнүүдтэ үрмашамаар дүнгүүд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, 100 метрэй урилдаанда Тарбагатайн дунда һургуулиин һурагша О. Чебунина, партиин Бэшүүрэй райкомой инструктор В. Бибиков шалгараа. Сэлэнгэһээ А. Епифанцев, Барыкинаһаа Г. Болонев гэгшэд үндэрые болон утые харайлгада эрхимлээ. 5000 метрэй урилдаанда хүнгэн атлетикын ветеран В. Дарбаков (Гусиноозерск) илажа, харагшадые баясуулба.

Тус мүрысөөнэй эмхитэй гуримтайгаар үнгэрбэшье, олонхи районуудай командануудай хабаадаагүйнь харамтай гээд тэмдэглэлтэй.

* * *

Эдиршүүлэй дунда хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Тамбово хотодо болобо. Тэндэ Улаан-Үдын хүүгэдэй - эдиршүүлэй спортивна 1-дэхи һургуулиин түлөөлэгшэд Т. Гуринова, В. Шевляков, С. Журавлев гэгшэд хабаадаа.

5000 метрэй зайда В. Шевляков нэгэдэхи, 1500 болон 800 метрэй урилдаанда Т. Гуринова хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Тэдэнэр мүнөө Ростовско областиин Шахтинск хотодо һорилго бэлэдхэл гараад, РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаха.

А. ЧЕБУНИН.

СТУДЕНТНЭР ШАЛГАРБА

Эхэнэрнүүдэй дунда волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй спортзал соо боложо дүүрэбэ. Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай долоон команда энээндэ хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Буревестник» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй суглуулагдамал команда бүхы уулзалгануудтаа илалта туйлажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Энэ бүлгэмэй волейболист басагад добтолгодо, хамгаалалтада жэгдэ һайнаар наадаа.

«Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Захаминай районой спортсменкэнүүд гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Тиигэжэ энэ жэлэй мүрысөөндэ студентнэрэй спортын бүлгэмэй суглуулагдамал команданууд эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дундаһаа шалгарһан байха юм. Энэнь бүлгэмэй тренернүүдэй һорилго бэлэдхэлдэ харюусалгатайгаар, һайнаар хандажа байһыень гэршэлнэ. Гэхэ зуура мүрысөөн олохон командануудай, тусхайлбал, «Труд», «Урожай», «Локомотив» бүлгэмүүдэй, «Забайкалец» гэжэ спортклубай командануудай хангалтагүй һорилго бэлэдхэлтэй байһые харуулба.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажахын экономическа албан» — түрүү бэшэг. «Табан жэлэй бата алхам» — суглуулбари. К. У. Черненко Г-Д. Геншертэй хөөрэлдэбэ» — ТАСС-ай материал. Республикын, орон доторой һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Шухала зорилгонуудаа мэдэрэн» — Г. Понаевагай статья. «Зунай бэлшээринүүдтэ гарахын урдахана» — Л. Хардаевай статья. «Хүдөөгэй худалдан абагшадай аша туһада» — Б. Кушеевэй статья. Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Зүрхэ сэдьхэл, ажал хүдэлмэри» — А. Праведниковай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Ажал хэрэгээрээ, аялга дуугаараа» — П. Бурмакинай фоторепортаж. «Врачнар, багшанар туһалха» — Г. Гончаровагай статья. Нютаг нютагай һонин. «Правда Бурятии» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр. Футболой һонин. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильм. 10.10— «Шадамар гарнууд». 10.40 — «Государственная граница» — уран һайханай фильм. 3-дахи фильм. «Восточный рубеж»— 2-дохи сери. 11.50 —Баримтата фильмүүд. 12.30 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.25 — Фильм-концерт. 16.50 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». 17.25 — «Концертын залда—һурагшад».

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 18.25— «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.45 — «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет».

Улаан-Үдэ. 19.15 — «Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Уран зохёолшо ба ажабайдал». 20.50 — «Государственная граница» — уран һайханай фильм. 4-дэхи фильм. «Красный песок». 1-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.30— «Эб найрамдал ба залуушуул». 23.05 — Залуу гүйсэдхэгшэдэй бүхэсоюзна телеконкурс. 00.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.45 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 4-дэхи класс 9.55 — «Москва соогуур аяншалга». Ленинскэ проспект. 10.15 10.50 — «Испан хэлэн. 11.05 — К. Паустовский. «Мещорская сторона». 11.35, 12.40— Зоологи. 7-дохи класс. 12.00— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10 — «Эжын һургуули». 13.10 — «Хуули мэдэхэ гүш?» 14.20 — К. Маркс. «Размышление юноши при выборе профессии». 14.50 — «Четвертая высота» — уран һайханай фильм. 16.10 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Москва. 18.15 — «Шатарай һургуули».

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Музейнүүдэй залнуудаар».

Москва. 19.15 — «Арадай аялга дуунууд». 19.30—Баримтата фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— «Архангельское» гэһэн музей-усадьба. 22.00—«Время». 22.35 — «Вылет задерживается» — уран һайханай фильм. 23.50— Баримтата фильм. 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Черноморец» — «Спартак».

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим газарта багаханаар бороон орохо, аадарлаха. Баруун тээһээ секундын 9—14, зарим газарта 20 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 15—20, хойто районуудта 25 градус хүрэтэр дулаан байха.

Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, багаханаар бороон орохо, аадарлаад абаха. 18—20 градус дулаан байха гэжэ Улаан-Үдын метеостанци мэдээсэнэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни 2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие —2-35-95 от...
объявлений —2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04551. Заказ № 119. Индекс 68...